

Várnai Jakab (össz.) Kézikönyv a Ferences Világi Rend életéhez

Mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyar nyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Kézikönyv a Ferences Világi Rend életéhez

Impresszum

Várnai Jakab O.F.M. (össz.)
Kézikönyv a Ferences Világi Rend életéhez

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az Agapé Kiadónál 1992-ben megjelent azonos című könyv (ISBN 963 8112 00 X) elektronikus változata. Az elektronikus kiadás engedélyét a Kapisztrán Ferences Provincia Tartományfőnöke adta meg. A programot a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár elvei szerint korlátlanul lehet lekipásztorni célokra használni. Minden más jog a Kapisztrán Ferences Provincia tulajdonában marad.

Tartalomjegyzék

Impresszum.....	2
Tartalomjegyzék	3
A ferences világi rend regulája	5
I. rész: A Ferences Világi Rend Regulája	6
Előszó: Szent Ferenc buzdítása a bűnbánó testvérekhez és nővérekhez.....	6
I. fejezet: A Ferences Világi Rend (FVR)	8
II. fejezet: Az életforma.....	9
III. fejezet: A testvéri élet	12
Rövidítések	14
II. rész: A Ferences Világi Rend ismertetése	15
1. Mi a ferences eszmény?.....	15
1.1 Élni az evangéliumot	15
1.2 Az egyház élő tagjai.....	16
1.3 Megtérés.....	17
1.4 Ima és elmélkedés.....	18
1.5 Mentesen minden birtoklási és uralkodási vágytól	19
1.6 Egy testvéribb és evangéliumibb világot építeni.....	20
1.7 A béke hordozói	21
1.8 Az öröm és remény hírnökei	21
2. Mi a ferences „család”	23
2.1 Az egyes ágak és reguláik	23
2.2 A FVR kialakulása.....	24
3. Mi a világi hivatás?	27
3.1 A regula és a világi hivatás	27
3.1.1 Felfogások a világról.....	27
3.1.2 Világi mivolt, szekularizáció, szekularizmus	28
3.1.3 A Leó-féle regula	29
3.1.4 A huszadik század közösségi megújulási mozgalmi	30
3.1.5 A II. vatikáni zsinat és VI. Pál regulája	30
3.1.6 Az Evangelii Nuntiandi enciklika.....	31
3.1.7 Az új Kánonjogi Kódex	32
3.2 A harmadik rendek	32
3.2.1 Világi harmadik rendek az egyházban	33
3.2.2 A harmadik rendek a társadalomban.....	34
3.3 Világi rendek	34
3.3.1 Laikus csoportok, amelyek kapcsolatban vannak szerzetesi intézményekkel ...	34
3.3.2 Harmadik rendek	35
4. Mi a világi hivatása a ferences családban?	37
4.1 A FVR jellegzetességei.....	37
4.1.1 A megújult FVR	37
4.1.2 A világi ferencesek apostolkodási területei.....	37
4.1.3 A FVR szerepe a ferences mozgalomban	38
4.2 A régi és az új regula összehasonlítása	38
4.2.1 Felépítés: nem helyi, hanem nemzetközi alapon	40
4.2.2 Vezetők: klerikusok helyett világiak	40
4.2.3 A tagok élete: az áhítatgyakorlatoktól az apostoli életig	41

4.2.4 Nyelvezet: szerzetesi helyett világi.....	42
4.3 A FVR jelenlegi mivolta és jogállása	43
4.3.1 A FVR az új regula tükrében.....	43
4.3.2 A FVR a kánoni törvénykönyvben	43
4.3.3 A FVR a szerzetesek konstitúcióiban	44
A testvéri közösség tanácsának feladatai az 1978-as Regula alapján	44
1. A testvéri élet jellegzetességeit megvalósítani	44
2. Órizni és szavatolni a részvétel élénkségét	45
3. Erősíteni a közösséget.....	45
5. fejezet: Az „assistencia spiritualis” (lelki segítség)	47
5.1 A lelki segítség alapelvei	47
5.1.1 Meggyőződés a FVR-rel kapcsolatban	47
5.1.2 A meggyőződés kifejezése	48
5.2 Az asszisztencia problématerületei.....	49
5.2.1 Kizárólagosságra való törekvés	49
5.2.2 Uralkodás	49
5.2.3 Hiány	49
5.2.4 Életkor	49
5.2.5 Közöny	50
5.2.6 Költségek.....	50
5.3 Az asszisztens szerepe a világi közösség nevelésében	50
5.3.1 A II. Vatikáni Zsinat előtt:	50
5.3.1.1 Felépítés: tekintélyfüggőség	50
5.3.1.2 Módszer: belenevelés	51
5.3.2 A II. Vatikáni Zsinat után:.....	51
5.3.2.1 Felépítés: személyes felelősség	52
5.3.2.2 Közös felelősség és egymástól függés	52
5.3.2.3 Párbeszéd	52
5.3.2.4 Szubszidiaritás	52
5.3.2.5 Kollegialitás	53
5.3.2.6 Új módszer: „előhívás”	53

A ferences világi rend regulája

VI. Pál pápa, örök emlékezetül.

A Szeráfi Pátriárka (*Seraphicus Patriarcha*), Szent Ferenc életében és dicsőséges halála után is nemcsak arra indított sokakat, hogy az általa alapított szerzetescsaládban szolgáljanak Istennek, hanem a hívek sokaságát is vonzotta arra, hogy elkötelezzék magukat teljes mértékben, ahogy csak világi életük lehetővé teszi. Valóban, elődünk, XI. Piusz szavaival: „úgy tűnik, hogy nem volt senki, akiben az Úr Krisztus képe és az evangéliumi életforma nagyobb hasonlósággal és kifejezőbben felragyogott volna, mint Ferencben. Őt, aki a Nagy Király hírnökének nevezte magát, joggal mondták második Krisztusnak, mert személyével kortársai és az eljövendő századok elé Krisztus képét állította. Ezért él ma is szemünk előtt, és élni fog az egész utókor számára” (Rite Expletis kezdetű enciklikájából, 1926. április 30., AAS, [18] 1926, p. 154.). Ma is, amikor mindenütt a könnyelműség tanai ütök fel fejüket, és olyan törekvések erősödnek meg, amelyek az embert eltávolítják Istentől és a természetfeletti valóságoktól, örömmel állapíthatjuk meg, hogy a ferences karizma igen élő marad az egyház és az egész emberi közösség javára. A négy ferences család tíz év alatt példás kutatással és közös munkával dolgozott Szent Ferenc Harmadik Rendje, vagy ahogy most nevezik, Szent Ferenc Világi Rendje új reguláján. Ezt a vállalkozást a mai idők változásai és a II. vatikáni egyetemes zsinat ilyen irányú útmutatásai és biztatásai tették szükségessé. A munka végeztével a Ferences Rendek generálisai arra kértek minket, hogy hagyjuk jóvá az így összeállított regulát. Néhány elődünk, s közülük legutóbb XIII. Leó példájára szívesen döntöttünk úgy, hogy kedvező választ adjunk erre a kérésre. A Szerzetesek és Világi Intézmények Szent Kongregációjának – mely gondosan megvizsgálta a jelenlegi szöveget – véleményét kikértük, és mi magunk is figyelmesen mérlegeltünk mindent. Bízunk abban, hogy a csodálatos assisi ember által meghirdetett életprogram új lendületet kap ettől és új virágzásnak indul. Érett megfontolás után és a tárgy teljes ismeretében ezen levelünkkel jóváhagyjuk és apostoli hatalmunknál fogva megerősítjük Szent Ferenc Világi Rendjének ezt a reguláját, és megadjuk neki apostoli jóváhagyásunk hatályát, feltéve, ha a szöveg megfelel a Szerzetesek és Világi Intézmények Szent Kongregációjának levéltárában őrzött eredeti szövegnek, melynek első szavai így szólnak: „a lelki családok között”, utolsó szavai pedig: „a Konstitúciókkal megegyezésben.” Ugyanezen levelünkkel apostoli hatalmunknál fogva érvénytelenítjük az előző regulát, melyet egykor Szent Ferenc III. Rendje Regulájának neveztek. Azt akarjuk, hogy a jelen dokumentum tartós hatályú legyen és hogy mind a jelenben, mind a jövőben betartassék, minden ellenkező körülmény ellenére.

Kelt Rómában, Szent Péter sírjánál, apostoli pecsétünkkel hitelesítve 1978. június 24-én, pápaságunk 16. évében.

+ Jean Villot bíboros államtitkár

Loco + Sigillii

prot. 352241

(A.A.S. 70 [1978], 454-5.o.; Acta Ordinis F.M. nov.-dec. 1978. 362.363.o.)

I. rész: A Ferences Világi Rend Regulája

Előszó: Szent Ferenc buzdítása a bűnbánó testvérekhez és nővérekhez

Az Úr nevében!

Akik bűnbánatot tartanak

Mindazok, akik szeretik az Urat teljes szívből, teljes lélekkel és elmével és minden erővel (vö. Mk 12,30) és úgy szeretik felebarátjukat mint önmagukat (vö. Mt 22,39); és gyűlölik testüket bűneikkel és vétkeikkel együtt; és magukhoz veszik a mi Urunk Jézus Krisztus testét és vérét; és a bűnbánat méltó gyümölcseit hozzák: Ó milyen boldogok és áldottak azok a férfiak és nők, amíg így cselekszenek és ezekben kitartanak, mert megnyugszik rajtuk az Úr lelke (vö. Iz 11,2) s lakóhelyet és szállást készít náluk magának (vö. Jn 14,23). És fiai lesznek a mennyei Atyának (vö. Mt 5,45), akinek cselekedeteit megteszik, jegyesei, testvérei és anyja a mi Urunk Jézus Krisztusnak (vö. Mt 12,50). Jegyesei akkor leszünk, mikor a Szentlélek által a mi Urunk Jézus Krisztussal egyesül a hívő lélek; testvérei akkor, mikor az Atyának akaratát teljesítjük, ki a mennyekben van (vö. Mt 12,50), s anyja akkor, mikor az isteni szeretet s tiszta és őszinte lelkiismeret által szívünkben és testünkben hordozzuk őt (vö. 1Kor 6,20) és szent cselekvéssel, melynek példaként kell mások előtt világoskodnia, világra szüljük őt (vö. Mt 5,16). Ó, mily dicsőséges, szent és felemelő dolog magunkénak vallani az Atyát az égben! Ó mily szent, vigasztaló és gyönyörűséges a tudat, hogy jegyesünk van! Ó mily szent, kedves, jóleső, alázatos, békét árasztó, édes és szeretetre indító és mindenekfölött kívánatos gondolat, hogy olyan testvérünk és fiunk van, mint a mi Urunk Jézus Krisztus, aki életét adta az ő juhaiért (vö. Jn 10,15), és imádkozott az Atyához, mondván: Szent Atyám, tartsd meg őket a te nevedben (Jn 17,11), kiket nekem adtál a világban; tieid voltak és nekem adtad őket (Jn 17,6). És az igéket, melyeket nekem adtál, átadtam nekik, és ők valóban elfogadták és elhitték, hogy tőled jöttem ki, és felismerték, hogy te küldtél engem (Jn 17,8). Én őértük könyörgök és nem a világért (vö. Jn 17,9). Áldd és szenteld meg őket (Jn 17,17). És én értük szentelem magamat (vö. Jn 17,19). De nemcsak értük könyörgök, hanem azokért is, akik a szavukra hinni fognak bennem (Jn 17,20), hogy ők is eggyé legyenek szentelve (vö. Jn 17,19), amint mi is (Jn 17,11). És akarom, Atyám, hogy ahol én vagyok, ők is velem legyenek, hogy lássák az én dicsőségemet (Jn 17,24) a te országodban (Mt 20,21). Amen.

Akik nem tartanak bűnbánatot

Mindazok a férfiak és nők, akik nem bűnbánatban élnek és nem veszik magukhoz a mi Urunk Jézus Krisztus testét és vérét, hanem bünt bűnre halmoznak, testük rossz kívánságai és vágyai után járnak, tett ígéreteiket elhanyagolják, testükkel a világnak, érzéki vágyaiknak s e világ múlt gondjainak és aggodalmainak s ezen élet gondjainak élnek, az ördög kísértésének áldozatai és egyben fiai és cselekedeteinek utánzóik (vö. Jn 8,41). Vakok ők, mert nem látják az igazi világosságot, a mi Urunk Jézus Krisztust. Az ilyenekben nem lakozik lelki bölcsesség, mert nincs meg bennük az Isten Fia, az Atya igazi bölcsessége. Az ilyenekre áll az Írás szava: minden bölcsességük odalett (Zs 106,27) és átkozott, aki parancsaitól eltér (Zs 118,21). Látják, világosan felismerik, tudják és cselekszik a rosszat és szántszándékkal elveszítik lelküket. Ti vakok, kiket ellenségeitek, azaz a test, a világ és az ördög rászedtek,

lássátok be, hogy a testnek édes a bűn elkövetése, de keserű az Isten szolgálata, mert az Úr evangéliumi szava szerint minden véték és bűn az emberi szívből jön és sarjad ki (vö. Mk 7,21.23). És sem ezen a világon, sem az eljövendőn semmit sem mondhattok a magatokénak. Mert vélitek ugyan, hogy a világ múltó javait még soká élvezhetitek, de csalódtok, mert eljön a nap és az óra, melyre most nem gondoltok, s melynek jövetelét nem tudjátok és nem sejtitek; a test megbetegszik és a halál közeleg és így múlik ki keserű halállal. És bárhol, bármikor és bármilyen körülmények közt elégtétel nélkül, halálos bűnben hal meg az ember, – már aki adhatna, de nem ad elégtételt – az ördög ragadja ki lelkét testéből; mégpedig olyan szorongattatás és kínok közepett, hogy arról csak annak lehet fogalma, akinek része van benne. Minden vagyon és hatalom és tudomány, amiről gondolták, hogy az övék (vö. Lk 8,18), elvétetik tőlük (Mk 4,25). Vagyonukat rokonaikra és barátaikra hagyják. Azok pedig elvették és szétszórták maguk közt s a végén mondták: „Átkozott legyen a lelke; többet is adhatott és szerezhettek volna számunkra, mint amennyit szerzett.” Testét pedig megemésztik a férgek. Így tehát testüket és lelküket egyaránt elvesztik ebben a rövid életben, alászállnak a pokolba, hol vég nélkül gyötörtetnek. Mindazokat, akikhez ez a levél eljut, kérjük arra a szeretetre, amely az Isten, hogy fogadják isteni szeretettel és jóakarattal ezeket a mi Urunk Jézus Krisztus fent leírt illatos igéit és akik nem tudnak olvasni, gyakran olvassák fel maguknak; és őrizzék meg magukban szent közreműködéssel mindvégig, mert ezek lélek és élet (Jn 6,64). És azok, akik ezt nem teszik, azoknak számot kell adniuk az ítélet napján (vö. Mt 12,36) a mi Urunk Jézus Krisztus ítélőszéke előtt (vö. Rm 14,10).

I. fejezet: A Ferences Világi Rend (FVR)¹

1. Az egyházban a Szentlélek által életre keltett lelki családok között², a ferences család magában foglalja Isten népének azon laikus, szerzetes és papi tagjait, akik felismerik magukban a Krisztus követésére szóló hivatást Assisi Szent Ferenc nyomdokain.³ Különböző formákban és módokon, de életközösségben és kölcsönös egymásrahatásban óhajtják megtestesíteni a Szeráfi Atya karizmáját ma az egyház életében és küldetésében⁴.

2. E családon belül sajátos helye van a Ferences Világi Rendnek, mely úgy mutatkozik be mint egy, az egész világon elterjedt, szervezett katolikus testvéri közösség, amely nyitva áll minden keresztény előtt.

Ennek a Rendnek testvérei és nővérei a Szentlélektől indítva saját világi állapotukban akarják megvalósítani a szeretet tökéletességét, és fogadalommal kötelezik el magukat arra, hogy az Evangélium szerint éljenek Szent Ferenc példájára és az egyház által elismert regula segítségével⁵.

3. Ennek a regulának az a célja, hogy a Ferences Világi Rendet a mai világ adottságain között az egyház igényeihez és elvárásaihoz igazítsa, mint ahogy ezt megtették folyamatosan az 1221-es „MEMORIALE PROPOSITI” óta a különböző regulák, melyeket IV. Miklós és XIII. Leó pápa hagytak jóvá. Ennek a regulának a magyarázata a Szentszékre tartozik, konkrét megvalósítása pedig az általános konstitúciókra és az egyes közösségek statutumaira.

¹ Más néven Ferences Világi Testvériség vagy Ferences Harmadik Rend (TOF).

² LG 43

³ XII. Piusz beszéde a III. Rendiekhez 1956.VII.1.

⁴ AA 4m

⁵ 702,1 kánon

II. fejezet: Az életforma

4. A világi ferencesek regulája és életszabálya ez: megtartani a mi Urunk Jézus Krisztus evangéliumát, követve Assisi Szent Ferenc példáját, aki Krisztust választotta az Istennel és az emberekkel való életének inspirálójául.⁶

Krisztus – az Atya szeretetének ajándéka – az út, mely az Atyához vezet, Ő az igazság, melybe a Szentlélek vezet be minket, Ő maga az élet, s Ő azért jött, hogy ezt az életet bőven adja⁷.

A világi ferencesek mindent megtesznek, hogy az Evangéliumot gyakran olvassák, és hogy az Evangélium igazságait az életbe ültessék át, mindennapi életüket pedig újra meg újra az Evangéliumhoz mérjék⁸.

5. Kutassák Krisztus eleven és hatékony jelenlétét testvéreikben, a Szentírásban, az egyházban és a liturgikus cselekményekben. Eucharisztikus életükben az a hit indítsa és vezesse őket, mely szent Ferencet arra készítette, hogy ezeket írja: „Ebben a világban Isten Szent Fiából nem látok egyebet, mint az Ő Szent Testét és Véré!”

6. A keresztség által, melyben meghaltak és feltámadtak Krisztussal, az egyház élő tagjaivá lesznek, és fogadalmuk révén most még szorosabban kapcsolódnak hozzá. Krisztust életükkel és szavukkal hirdetve úgy járjanak az emberek között, mint küldetésének tanúi és eszközei.

Szent Ferentől indítatva és vele együtt az egyház megújítására kaptak meghívást. Ezért elkötelezik magukat, hogy egységben élnek a pápával, a püspökökkel, a papokkal, a bizalom szellemétől áthatott olyan dialógusban, mely nyitva áll apostoli kezdeményezésekre⁹.

7. Mint „bűnbánó testvérek és nővérek”,¹⁰ éppen hivatásuk értelmében, az Evangélium életerejétől áthatva, gondolatvilágukat és cselekedeteiket Krisztuséhoz alakítják annak a gyökeres belső változásnak az útján, melyet az Evangélium „megtérésnek” nevez, és amelyet az emberi gyöngeség miatt naponta újra kell kezdeni¹¹.

A megújulás útján a kiengesztelődés szentsége a Mennyei Atya irgalmának kiváltságos jele és ugyanakkor kegyelem forrása¹².

8. Jézus az Atya igazi imádója, ezért példájára az imádságot és az elmélkedést tegyék életük és cselekedeteik lelkévé¹³.

Vegyenek részt az egyház szentségi életében, főleg az Euchariszián újra átélve Krisztus életének titkait, és kapcsolódjanak be az egyház által ajánlott liturgikus imák valamelyikébe.

9. Ferenc különös szeretettel viseltetett Szűz Mária, az Úr alázatos szolgálóleánya iránt, aki mindig kész volt az Úr igéit befogadni és hívásait követni. Ő rendelte lelki családjá

⁶ vö. 1Cel 18;115

⁷ Jn 3,16; 14,6

⁸ AA 30h

⁹ VI. Pál beszéde a III. Rendiekhez 1971.V.19. III.

¹⁰ TOF I. regulája

¹¹ LG 8; UR 4; Poenit., Praeamb.

¹² PO 18,5

¹³ AA 4abc

oltalmazójául és szószólójául¹⁴. A világi ferencesek azzal fejezik ki az Úr Édesanyja iránt lángoló szeretetüket, hogy tökéletesen utánozzák készséges lelkületét és bizalommal, figyelmesen imádkoznak¹⁵.

10. Jézus megváltó engedelmességével egységben, aki akaratát Atyja kezébe helyezte, hűségesen töltsék be állapotuknak megfelelő kötelességeiket az élet különböző körülményei között¹⁶. Kövessék a szegény és keresztrefeszített Krisztust, tanúságot téve róla még a nehézségek és üldözések közepette is¹⁷.

11. Krisztus az Atyában bízva maga és Édesanyja számára a szegény és alázatos életet választotta¹⁸, ugyanakkor a teremtett világ iránt értékelő és tisztelő figyelmességet tanusított. A világi ferencesek igaz lelkülettel, ragaszkodás nélkül használják az ideigvaló dolgokat, amikor anyagi igényeiknek eleget tesznek, tudatában lévén, hogy az Evangélium szerint csak kezelői a rájuk bízott javaknak Isten gyermekei javára.

Így a nyolc boldogság szellemében, „vándorként és jövevényként” az atyai ház felé vezető úton igyekezzenek megtisztítani szívüket minden birtoklási és uralkodási vágytól¹⁹.

12. Mint az eljövendő világ tanúi, hivatásukhoz hűségesen azon legyenek, hogy a szív tisztaságát megszerezzék, hogy így szabadon szerethessék Istent és testvéreiket²⁰.

13. Az Atya minden emberben Fia vonásait látja, aki elsőszülött a sok testvér között²¹. Ugyanígy a világi ferencesek alázatos szívvel és emberségesen fogadjanak minden embert, mint az Úr ajándékát²² és Krisztus képe mását.

A testvériség átérzése örvendezőkké teszi őket, s képessé arra, hogy magukkal egyenlőnek tekintsenek minden embert, főleg a legkisebbeket, akik számára próbáljanak a Krisztus által megváltott teremtményekhez méltó életfeltételeket teremteni²³.

14. Hivatásuk arra szólítja fel őket, hogy minden jóakarátú emberrel együttműködve egy testvéribb és evangéliumibb világot építsenek, hogy eljőjjön Isten országa. Annak tudatában, hogy „aki Krisztust, a tökéletes embert követi, maga is egyre emberebbé válik”, gyakorolják feladataikat hozzáértéssel és a keresztény szolgálat szellemében²⁴.

15. Egész életük, bátor egyéni és közösségi kezdeményezéseik által legyenek jelen és vegyenek részt az igazságosság előmozdításában, különösen a nyilvános élet területén és ne habozzanak ezért elkötelezni magukat konkrét, és hitükkel összeegyeztethető formában²⁵.

16. Úgy értékeljék a munkát, mint ajándékot és mint eszközt, mely által részt vehetnek a teremtésben, a megváltásban és az emberi közösség szolgálatában²⁶.

¹⁴ 2Cel 198

¹⁵ LG 67; AA4

¹⁶ LG 41

¹⁷ LG 42b

¹⁸ 1LHív 5

¹⁹ Róm 8,17; LG 7;4

²⁰ Int 16; 2LHív 70

²¹ Róm 8,29

²² 2Cel 85; 2LHív 26; 1Reg 7,13

²³ 1Reg 9,3; Mt 25,40

²⁴ LG 31; GS 93

²⁵ AA 14

17. Csaladjukban a békesség, a hűség és az élet tiszteletének ferences szelleme szerint éljenek arra törekedve, hogy mindezekben a Krisztusban már megújult világ jele legyenek²⁷.

Különösen a hitvesek, akik a házasság szentségének kegyelmeiből élnek, tegyenek tanúságot a világban Krisztusnak egyháza iránti szeretetéről. Minden gyermekük egyéni hivatására figyelve, nyitottan egyszerű keresztény nevelés által, örvendezve járják végig velük együtt az emberi és lelki fejlődésük útjait²⁸.

18. Tiszteljenek minden élő és élettelen teremtményt, mert azok „jelentést hordoznak a Fölséges Istenről”²⁹. Azon legyenek, hogy a velük való visszaélés kísértését elkerülve eljussanak az egyetemes testvériség ferences felfogására.

19. Mint a béke hordozói, érezzék kötelességüknek azt újra meg újra megteremteni. Keressék párbeszédben az egység és a testvéri egyetértés útjait, bízva az emberben élő isteni mag jelenlétében, valamint a szeretet és a megbocsátás átalakító hatalmában³⁰. Mint a tökéletes boldogság hírnökei, minden körülmények között azon fáradozzanak, hogy másoknak örömet és reménységet adjanak³¹.

A Feltámadt Krisztus adja meg nővérünknek, a halálnak igazi értelmét; mint a Feltámadott tagjai, derűs lélekkel várják az Atyával való végleges találkozást³².

²⁶ GS 67,2; 1Reg 7,4; 2Reg 5,1

²⁷ XIII.Leó regulája II,8

²⁸ LG 41e; AA 30bc

²⁹ 1Cel 80

³⁰ XIII.Leó regulája II,9; 3Társ 14;58

³¹ Int 21; 1Reg 7,15

³² GS 78,1-2

III. fejezet: A testvéri élet

20. A Ferences Világi Rend különböző szintű testvéri közösségekből áll: helyi, területi, nemzeti és nemzetközi csoportokból, mely testvéri közösségek mindegyike erkölcsi személynek számít az egyházon belül³³. Az ebben a regulában és a konstitúciókban előírt normák szerint kapcsolódnak egymáshoz és alkotnak egységet a különböző szintű testvéri közösségek.

21. Különböző szinteken a közösséget a tanács és a miniszter (vagy elnök) vezeti, akiket a fogadalmas tagok választanak a konstitúciók szerint³⁴.

Ez az egy időre szóló megbízatás a közösség és minden egyes tag szolgálatát, a felelősség vállalását és a rendelkezésre állást jelenti.

A testvéri közösségek maguknak adnak belső szerkezeti felépítést tagjaik és a vidék igényeihez igazodva, az illetékes tanács és a konstitúciók felügyelete, illetve irányítása mellett.

22. A helyi testvéri közösséget hivatalosan kell megalapítani, mely az egész Rend alapsejtje lesz, és látható jele az egyháznak, mely szeretet-közösség. Ez a közösség legyen a tagok számára kiváltságos helye az egyházas érzület elmélyítésének, és a ferences hivatás kibontakoztatásának, és legyen a világban való apostolkodásuk éltetője³⁵.

23. Aki felvételét kéri a Ferences Világi Rendbe, forduljon a helyi testvéri közösséghez. Az új testvérek felvétele a tanácsra tartozik³⁶.

A Rendbe való belépés lépcsőfokai: az initiatio (bevezetés), azután a legalább egyéves képzés ideje, majd fogadalomtétel a regula szerinti életre³⁷. Ez a haladás és fejlődés egyébként kell, hogy nyomot hagyjon az egész testvéri közösség életmódján is. Ami a fogadalomhoz megkívánt korhatárt és a Rendhez való tartozás külső jelét illeti³⁸, a helyi statutumokban rögzített normákhoz tartásuk magukat.

A fogadalom természeténél fogva végleges³⁹.

Azok a testvérek és nővérek, akik sajátos nehézségekkel küzdenek, testvéri párbeszédben tárgyalják meg ügyeiket a helyi közösség tanácsával. Ez a tanács az illetékes a közösség tagjainak felvételét, illetve elbocsájtását illető minden kérdésben a konstitúciók előírásai szerint⁴⁰.

24. Hogy a Rend tagjai között megerősödjék a közösség, a tanács rendszeresen szervezzen összejöveteleket és gyakori találkozásokat nemcsak a Világi Rend, hanem más ferences csoportok tagjaival is, főleg az újabbakkal. Keresse a legmegfelelőbb eszközöket, hogy a tagok fejlesszék ferences és egyházi életüket, és egyre testvéribb életet éljenek⁴¹. Ez

³³ 687. kánon

³⁴ 697. kánon

³⁵ XII. Piusz beszéde a III. Rendiekhez 1956.VII.1, 3

³⁶ 694. kánon

³⁷ TOF I. regulája, 29-30

³⁸ 1Cel 22

³⁹ TOF I. regulája, 31

⁴⁰ 696. kánon

⁴¹ 697. kánon

a communio (közösség) az elhunyt testvérekkel és nővérekkel is fönnáll, az értük felajánlott imádságok által⁴².

25. A testvéri közösség életéhez, vagy az istentisztelethez, a karitatív és apostoli tevékenységhez szükséges mindenféle kiadásokhoz a testvérek és nővérek anyagi lehetőségeiknek megfelelően járuljanak hozzá. A helyi testvéri közösségek pedig vegyenek részt a különböző szinten működő tanácsok kiadásaiban⁴³.

26. Az egység és a kölcsönös felelősség konkrét jeleként a meghatározott szintű tanácsok – a konstitúciók szerint – lelki segítségük céljából kérjenek alkalmas és felkészült szerzeteseket a négy ferences szerzetescsalád előljárótól, akikkel a Világi testvéri közösség évszázadok óta kapcsolatban van.

Hogy előmozdítsák a hűséget a ferences karizmához és ehhez a regulához, és hogy a testvéri közösség élete nagyobb segítséghez jusson, a miniszter vagy elnök, tanácsával egyetértésben, kérjen az illetékes szerzetesi előljárótól rendszeres lelkipásztori vizitációt⁴⁴, az illetékes szintű előljárótól pedig testvéri vizitációt, a konstitúcióknak megfelelően.

És, ha valaki megtartja ezeket, a mennyben teljék be a Magasságbeli Atya áldásával, a földön pedig teljék be az ő szeretett Fiának áldásával, a Vigasztaló Szentlélekkel, az ég minden erejével és az összes szentekkel. (Szt. Ferenc áldása a Végrendeletből)

⁴² TOF I. regulája, 23

⁴³ TOF I. regulája, 30

⁴⁴ TOF II. regulája, XVI.fej.

Rövidítések

Zsinati dokumentumok

AA = (Apostolicam Actuositatem) Határozat a világi hívek apostolkodásáról
GS = (Gaudium et Spes) Lekipásztori konstitúció az egyház és a mai világ viszonyáról
LG = (Lumen Gentium) Dogmatikai konstitúció az egyházzal
PO = (Presbiterium Ordinis) Határozat a papi szolgálatról és életről
UR = (Unitatis Redintegratio) Határozat az ökumenizmusról

Szent Ferenc írásai és a ferences források

1Cel = Celanói Tamás első életrajza Szt. Ferencről
2Cel = Celanói Tamás második életrajza Szt. Ferencről
3Társ = (Legenda Trium Sociorum) A három társ legendája
1Reg = (Regula non Bullata) A meg nem erősített regula
2Reg = (Regula Bullata) A megerősített regula
2LHív = A hívőkhöz írt levél, 2. változat
Int = Szent Ferenc Intelmei
Fordították: Hidász Ferenc OFM és Várnai Jakab OFM, Esztergom, 1989. április 14.

II. rész: A Ferences Világi Rend ismertetése

Könyvünk a FVR regulájához két részben fűz kommentárt: ez az első rész a regula lelkiségét, eszményét, felfogását magyarázza, a második részben majd a regula szerinti élet begyakorlásához, a képzéshez adunk támpontokat.

1. Mi a ferences eszmény?

A ferences eszményt fr. Barsi Balázs OFM néhány gondolatával lehetne röviden összefoglalni. Ezek egyik előadásából származnak, melyet 1989. február 3-án tartott Budapesten a magyarországi lelkiségi mozgalmak első országos konferenciáján:

Mi a ferences lelkiség lényege?

Először is egy új istenkép. Ferenc a „bőrén” tapasztalja meg, hogy Isten Atya! Nem felülről lehajló feudális úr, nem a keresztes háborúk Istene, hanem alázatos. Ferenc megdöbbenve ismerte fel a Megtestesült Igében Grecciótól (Betlehem) az Alvernáig (Golgota), hogy Isten alázatos. Közösségét ez a látomás határozza meg. Az előjárók szolgák, az alattvalók urak, de mind testvérek. Kora társadalmának és Egyházának egyoldalú piramis-képletét nem bírálja, nem lázad ellene, de a maga számára azt a hivatást kapja, hogy az Atya gyermekeként a magát kiüresítő Fiút kövesse a Lélek erejében. Ha valaki az mondja: testvér, akkor feltételezi, hogy van közös atya. Az ateista humanizmus alapján soha nem lehet egyetemesen testvéri világot alkotni, mert hogyan lennének az emberek testvérek, ha nincs Atyjuk.

Tehát mi mind testvérek vagyunk. Ferenc nem akarta látni a fától az erdőt. A konkrét, előtte álló testvér soha nem a közösség egyetlen százaléka, hanem csoda, szentséges titok. Egy ferences kutató kimutatta, hogy Ferenc összefoglaló értelemben soha nem használja a közösség szót, de még a fraternitas, „testvéri közösség” szót sem, mint ahogy sokan megteszik, hogy aztán egy elvont fogalom nevében az egyént elfelejtse. Anyai szeretettel, vagyis konkrét gondoskodással kell egymás felé fordulni.

A testvéri kapcsolatokat a minoritas, vagyis a szolgáló szeretet jellemzi! Ferenc felfedezi, megérti, hogy Isten szeretetének a minores a kiváltságosai. Egyéb gondja sincs, mint hogy mindig lent maradjon, kicsi maradjon és szolgálhasson, mert Istennek „úgy tetszett”, hogy a kicsiknek nyilatkoztassa ki az Evangéliumot. A minoritásnak csak egyik aspektusa a szegénység. Nem a leglényegesebb. A minoritás jelent alázatot, aktív teljes szolidaritást a marginalizáltakkal stb.

Végül: új kapcsolat a teremtéssel. A mai ember egyoldalúan viszonyul a világhoz. Uralkodni akar rajta és meggondolatlanul kihasználja. Ferenc Isten egyetemes atyaságának és az Ige megtestesülésének komolyba vételével új kapcsolatba jutott a világgal: testvéri kapcsolatba. Mert a világ nem natura, és nem „adottság”, hanem teremtés: vagyis Isten ajándéka. A semmi fölött kimondott epiklézis által szentségi jele az Igének.

Lássunk most néhány támpontot a ferences lelkiség kicsit bővebb kifejtéséhez Geneviève Allaire és Jean-Pierre Rossi könyve alapján (Laikusok az egyházban – Szt. Ferenc Világi Testvérisége” 89-125. old.).

1.1 Élni az evangéliumot

„A világi ferencesek regulája és élete ez: megtartani a mi Urunk Jézus Krisztus evangéliumát, követve Assisi Szent Ferenc példáját.” (FVR regula 4.)

Szt. Ferenc világi testvéreinek és nővéreinek életszabályát alapvetően az a hatalmas vágy adja, hogy teljes életet éljenek. Nyitottan, ahogy egy virág fogadja a nap fényét és melegét. Élni! Minden nappal egészen szembenézni. Énekelni a hajnal hasadását, mint egy új világ hívását. Befogadni a gyöngédséget mindazok arcáról, akikkel találkozunk. Nem elégedni meg a szavakkal, hanem fölfedezni, hogy Isten leginkább a megvetettekben és elhagyottakban köt szövetséget az emberrel.

Hirtelen vagy fokozatosan, de eljutsz a belső meggyőződésre, akárcsak Szt. Ferenc, hogy az Evangélium egy élő személy: Jézus Krisztus, akitől kedvet lehet kapni az élethez. Az Evangéliumot élni nemcsak azt jelenti, hogy hozzáigazítod életedet egy tanhoz, szabályhoz vagy törvényhez, mégha az isteni is, és nem is csak azt, hogy egy példaszerű életet utáznál, hanem hogy KÖVETED Jézus Krisztust, aki előtted jár, és az élet teljessége felé vezet. Mozgalmas út. Előre be nem látható útvonal. Naponta új teremtés. Az Evangéliumot élni: rátenni egész életedet történelmünk egy hallatlan eseményére, amelyről Szt. Márk evangélista tömören, de nagyszerűen tudósít: Jézus Galileába ment és ott hirdette Isten evangéliumát: „Beteljesedett az idő, és már közel van az Isten országa. Tartsatok bűnbánatot és higgyetek az evangéliumban!” Jézus Krisztusban a szeretet uralma valósul meg, ezért mindenkihez közel tud kerülni. Akárcsak Szt. Ferenc, testvérei és nővérei is úgy tartják, hogy élni azt jelenti: megnyitni szívünket az Evangélium előtt, Jézus előtt, aki az élet fejedelme, forrása, teljessége. Szeretni, ahogy ő szeretett, hogy életünk legyen.

Vesd össze az Evangéliummal arckifejeződésedet, ítéleteidet, érzelmeidet, reagálásaidat, véleményeidet. Az Evangéliumtól odamész az élethez, az élettől pedig az Evangéliumhoz, fáradhatatlanul. Az egész egyházzal együtt kitartasz a figyelemben a Szentlélek iránt, Krisztus jelenléte és működése iránt az emberi történelemben, kitalálsz, felfedezed, hogyan akar napról napra köztünk élni.

„Megtérésének kezdetén Ferenc egy időre visszavonult a világtól és a kereskedéstől, és azon volt, hogy Jézus Krisztust minél bensőségesebben a szívébe zárja.” (1Cel 6)

„És miután testvéreket adott mellém az Úr, senki sem mutatta meg nekem, mit kell tennem, hanem ezt ő, a Magasságbeli nyilatkoztatta ki nekem, hogy a szent Evangélium szerint kell élnem.” (Végr 14)

„Halála előtt Ferenc az ég felé tárta karjait, és magasztalta Krisztusát, mivel már minden terhétől megszabadulva szabadon szárnyalhat feléje. Hogy pedig megmutassa, mindenben hű követője Krisztusának, Istenének, ő is mindvégig szerette testvéreit és fiait, akiket kezdettől fogva szeretettel ölelt magához. Ezért sorra magához szólította körülötte álló fiait, vigasztaló szavakkal enyhítette halálán érzett bánatukat, és atyai melegséggel Isten szeretésére buzdította őket. Azután beszélt nekik a türelemről és a szegénység megtartásáról, főleg pedig a szent Evangéliumnak mindenek fölé helyezéséről.” (2Cel 216)

1.2 Az egyház élő tagjai

„A keresztség által, melyben meghaltak és feltámadtak Krisztussal, az egyház élő tagjaivá lesznek, és fogadalmuk révén most még szorosabban kapcsolódnak hozzá.” (FVR regula 6.)

A Lélek egyre inkább egyesíti s ugyanakkor sokszínűségben gazdagítja a hívőket az egyházban, amely nem „monolitikus”, hanem „szimfonikus”. A bőségnek ez a sokfélesége jól illusztrálja, hogyan fogta fel Szt. Ferenc az Anyaszentegyházat: az a kiváltságos hely, ahol lassan ki kell rajzolódnia az egyetemes testvériségnek, mely képes megélni a kommuniót, a testvéri egységet a különbözőségben. Szt. Ferenc, ez a karizmatikus újító, egész életén át megdöbbenő tisztelettel veti alá magát az egyháznak, amely szemében mindig az Isten Népe marad, minden gyöngesége ellenére. Itt hirdetik ugyanis Jézus Krisztus üdvösségét és itt hagyományozzák át az evangéliumot. Szilárdan ragaszkodik a maga eredeti karizmájához és az egyházhoz egyaránt. Még akkor is, ha ez a kettős hűség néha megfeszíti. Hite képessé

tette, hogy ezt az egyházat föntségével és nyomorúságaival, elnehezüléseivel és újjászületéseivel együtt elfogadja.

Az egyház a közöttünk és általunk továbbélő Krisztus. Jelzi az Atya szeretetét az emberek iránt, és egybegyűjti mind a nemzeteket. Nekünk, akik az egyház tagjai vagyunk kereszttségünk révén,

- össze kell formálnunk az Atya szeretetének üdvözítő tervével,
- ennek érdekében részt kell vállalnunk Krisztus szenvedéséből övéi egységéért, hogy higgyjen a világ,

- táplálnunk kell az egyház életével és imájával való egységünket a szentségek és a liturgia által,

- nyitottnak és tettekészeknek kell lennünk az egyház és a világ igényeire; a Szentlélek vezetése alatt a magunk helyén konkrétan elkötelezni magunkat és merész kezdeményezéseket tenni,

- az apostoli lelkület tudatában, melyet Szt. Ferencről az ő családjában való részesedéssel örököltünk, sugározni kell magunk körül az ő szegény, egyszerű és örömteli szeretetét Krisztus iránt és az egyház szolgálatában.

„A keresztre feszített Krisztus képe, amire még nem volt példa, festett ajkaival beszélni kezdett, és nevével szólítva magához intette őt: „Ferenc – mondotta –, menj és állítsd helyre hajlékomat, mert mint látod, romokban hever!” ... Utána serényen hozzálátott a parancs második felének teljesítéséhez is, és nekifogott a nagy munkának, templom restaurálásának. Mert ámbátor az isteni parancs szava az Egyházra vonatkozott, melyet Krisztus saját vérével szerzett, nem emelkedhetett egyszerre a legmagasabb fokra, hanem lépésről lépésre kellett az anyagtól a szellemhez emelkednie.” (2Cel 11)

„(A pápa úrnak ugyanis) úgy tetszett, mintha a lateráni bazilika összeomlani készülne; ekkor egy szerzetes, egy alacsony termetű és jelentéktelen emberke, nekivetette hátát, és megvédte a templomot az összedőléstől. „Valóban, mondotta magában a pápa, ez az az ember, aki tevékenységével és tanításával fenn fogja tartani az egyházat.” (2Cel 17)

„Írd, hogy megáldom összes testvéreimet, a szerzetben élőket és az ezután következőket, egészen a világ végéig. Mivel azonban gyöngeségem és fájdalmaim miatt nem tudok beszélni, csak röviden, ebben a három mondatban adom tudtára akaratomat minden testvéremnek. Nevezetesen, hogy áldásom és végrendeletem emlékezetének jeléül mindig szeressék egymást; azután mindig szeressék és őrizzék meg úrnőnket, a szent szegénységet; és végül mindig legyenek hűségesek az Anyaszentegyház előjárói és minden klerikusa iránt és legyenek az ő alattvalók.” (A Sienában készített végrendelet)

1.3 Megtérés

„Gondolatvilágukat és cselekedeteiket Krisztuséhoz alakítják annak a gyökeres belső változásnak az útján, melyet az Evangélium ‘megtérésnek’ nevez” (FVR regula 6.)

Az Evangélium szerinti élet szüntelenül újrakezdett megtérésre hív fel bennünket, mely önzésünket összedönti és új életre segít. Átala meghalunk magunknak, hogy újjászülessünk a Szentlélekben és Őt hagyjuk működni magunkban. Ilyen átalakulást egyedül Isten tud végbevinni. Ő indítja akaratomat, hogy cselekvően elfogadjuk ezt a működést.

Az adott helyzetek és a hétköznapi döntések útvesztőjében szüntelen alkalmat találsz erre az átalakulásra.

Szt. Ferenc a leprásnak adott csókkal lépett a megtérés útjára: nekünk is át kell gondolnunk, milyenek emberi kapcsolataink, főleg a leginkább semmibe vett és ellenszenves emberekkel. Megtérésünk úgy valósul meg, hogy ezeket a hétköznapi kapcsolatokat a szeretetben éljük meg. A legtöbben nem látjuk, mennyire szükségünk van a megtérésre. Nem ismerjük fel, melyek azok az eszmék, értékek, attitűdök vagy tettek, amelyekből meg kell

térni, és melyek azok, amelyekhez meg kell térnünk. Segít a felismerésben, ha felfigyelünk azokra a gondolatokra, amelyek kiborítanak, felizgatnak. Ahelyett, hogy felháborodva rögtön elhessegetnénk azokat, gondoljuk inkább végig, vigyük be imádságunkba, és a Szentlélek vezetése által vegyük észre, mi bennünk az igazság. És ekkor megkezdődik a megtérés fájdalmas, de megszabadító és megváltó folyamata.

Szívesen választott bűnbánati gyakorlatunk legyen annak a fáradtságnak az elfogadása, amit a munka, az apostoli tevékenység, az önzetlen szolgálat és a fájdalmas megpróbáltatások okoznak. Viszont gyöngeségünket is napról-napra megtapasztaljuk. Az Atya megbocsátása megőrzi bennünk a bátorságot, hogy végbevigyük az ő művét. Ennek a folyamatos megújulásnak kitüntetett jele a kiengesztelődés szentsége. Ferenc megtérése egyetlen átalakulás, ami egy életformában teljeseedik ki: az időtlenségre nyitott szellem tudatos döntése az időben élő testben válik valóra. Az újrakezdést Istentől tanuljuk, aki szüntelenül újat teremt. Krisztus mennybemenetelével nem lépett ki a történelemből. Most is új dolgokat teremt a Lélek által. A lelki életben: makacsul megújulni a tökéletes mértékre.

„Ferenc – mondotta szívében az Úr –, ha meg akarsz engem ismerni, a testi és hiábavaló dolgoktól fordulj a lelkiek felé, tanulj meg édesnek érezni a keserűt, és vedd meg magadat, mert akkor megfordul a dolgok rendje, és amit csak mondok neked, mind-mind tetszeni fog.” És azonnal erős ösztönzést érzett magában, hogy az isteni parancsnak eleget tegyen, és azon melegében hozzálátott a dolog kipróbálásához. Ferenc a világ összes szerencsétlenjei és nyomorékjai közt a leprásoktól irtózott legjobban. És, íme, egy napon, amikor Assisi határában lovagolt, éppen egy leprás jött vele szembe. Bár nagy undort és félelmet érzett magában, mégis, nehogy a kapott parancs és a tett eskü megszegőjének tűnjék fel, rögtön leszállt lováról, és odalépett hozzá, hogy megcsókolja. Mikor azután a leprás alamizsnát kérőleg feléje nyújtotta kezét, nemcsak pénzt adott neki, hanem csókot is nyomott a kezére. (2Cel 9)

„Az Úr a következő módon mutatta meg nekem, Ferenc testvérnek, hogyan kezdjem el a bűnbánattartást: míg bűnökben éltem, nagyon keserves volt számomra a bélpoklosok látása. És maga az Úr vezérelt közénk és én irgalmasságot cselekedtem velük. És amikor eltávoztam tőlük, az, ami előbb keserves volt számomra, átváltozott testem és lelkem édességére. Utána egy kevés ideig még vártam; azután elhagytam a világot.” (Végr 1-3)

„Égett tehát a szertelen vágtyól, hogy újra előlről kezdhesse a pályáját; szeretetének lángoló hevében és örvendező reménykedésében azt tervezte, hogy végső nyomorúságra jutott testét megint a régi szolgálat alá fogja. Ezért minden ápolás okozta akadályt elhárított magától, és minden emberi tekintetből következő ellenvetést elnémított. Mikor betegségére való utalással régi buzgalmának mérséklését ajánlották neki, ő ezt mondotta: „Testvérek, kezdjünk már szolgálni a mi Urunknak és Istenünknek, mert eddig édeskevés, jóformán semmi haladást nem tettünk.” Egy pillanatra sem képzelte, hogy már célhoz ért, és mint a szent megújulás terveinek fáradhatatlan szövögetője, sohasem adta fel az újrakezdés reményét. Újra vissza akart térni a leprások ápolásához és az emberek megvetésének kereséséhez, amint azt hajdan tette. (1Cel 103)

1.4 Ima és elmélkedés

Jézus az Atya igazi imádója, ezért példájára az imádságot és az elmélkedést tegyék életük és cselekedeteik lelkévé. (FVR regula 8.)

Keresni Istent, a szeretet tüzét, az égő csipkebokrot a világ szívében és életünk mélyén. Megismerni őt a szeretett, szemlélt, ígében hallgatott és kimondott Jézus Krisztusban. Felismerni őt jelenlétének nyomaiban és jeleiben az emberi élet valóságai között. Énekelni a reményt, mely ígéreteiből fakad.

Kitenni magunkat csöndben az ő jelenlétének, ahogy a virág a nap felé fordul.

Imádkozni életünket és élni imánkat.

Az Isten Fia, amikor Szűz Máriától megszületett, egészen a mi emberi állapotunk részese lett. Feltámadása után ő lett a „végső” ember, a Fő, akiben minden ember egyesül. Szemléled, hogyan élt Anyjával egyszerű életet az emberek között; hogyan tárta fel nekünk Isten szívét; hogyan szerette mindvégig testvéreit; hogyan maradt köztünk, mint élő. Imád abból fakad, hogy szereted és szemléled ezt az arcot. Így tanulod meg szeretni emberi hivatásodat, s érted meg annak fönségét. A keresztségi kegyelem hatása alatt Krisztus egész életeden át egyre mélyebbre von be az ő húsvéti titkába, összegyűjti népét, hogy felajánlja az Atyának. Ennek a kommuniónak az Eukharisztia szentsége a legkiválóbb jele. Keresztény életed eköré rendeződik, napi utadon ez táplál, szeretetednek ez az állandó forrása.

Ferencsel együtt felfedezed, hogy Isten egészen jó, minden jónak forrása, és te is szeretni akarod az Urat a szív alázatában és egyszerűségében, s imádni akarod őt lélekben és igazságban. Időt szakítasz minden nap az imádságra, pillanatokat szerzel napod során, hogy Istennel találkozhass...

Az egész világ, benne saját életed fölajánlásával feltárod az Atyának a dicséretben és hálaadásban az emberek harcait, szenvedéseit, reményeit; a mindegyikünk szívében működő szeretetének csodáit.

„Nagyon vigyázzunk tehát, testvéreim, valamennyien, nehogy valami jutalom, munka vagy segítség ürügyén elveszítsük, vagy az Úrtól elfordítsuk elménket és szívünket. Tehát szent szeretettel mely maga az Isten kérve kérem összes testvéreimet, a minisztereket éppúgy, mint a többieket, hogy elhárítva minden akadályt és félretéve minden gondot és aggodást, amennyire csak tudják, tiszta szívvel és tiszta lélekkel szolgálják, szeressék, imádják és tiszteljék az Uristent, mert ő mindenekfölött ezt kívánja tőlünk. Készítsünk tehát neki ott mindig hajlékot és tartózkodási helyet, mert ő a mindenható Uristen, Atya, Fiú és Szentlélek.” (1Reg 22,25-27)

„Sokszor anélkül, hogy ajkait mozgatta volna, magában imádkozott, és azzal, hogy külső érzékeit befelé összpontosította, lelkét szinte az égig való szárnyalásra képesítette. Így minden tehetségét és érzését arra az egy dologra irányította, amit éppen kért az Úrtól, és nem is annyira imádkozó (embernek), mint inkább imádságnak látszott. (2Cel 95)

1.5 Mentesen minden birtoklási és uralkodási vágytól

„Így a nyolc boldogság szellemében, ‘vándorként és jövevényként’ az atyai ház felé vezető úton igyekezzenek megtisztítani szívüket minden birtoklási és uralkodási vágytól.” (FVR regula 11.)

Mivel szent Anyjával együtt Krisztus azt választotta, hogy érettünk szegénnyé legyen ezen a földön, vágyakozol követni őt szegénységében, szeretni őt a szegényekben, harcolva mindenféle nyomorúság ellen.

Megtanulsz mindent Isten ajándékaként fogadni, hálás és szabad szívvel. Vigyázol, hogy semmit se tarts vissza önzően magadnak, igyekszel visszaadni az Atyának mindazokat a javakat, amelyeket ő ad nekünk, megosztva azt testvéreiddel. Nem azt keresed, hogy uralkodj az embereken, sem hogy kiszolgálójuk légy, hanem a „szolga” lelkületébe helyezed magad, az Úr példájára. Nem táplálsz magadban semmilyen felsőbbrendűségi érzést. Felismered, hogy az ember Isten tervében működik közre, amikor a földi (anyagi, tudományos, kulturális, szellemi) javakat használja. Ebből veszed ki részedet, ügyelve, hogy használd ezeket és ne a haszon legyen döntéseid mozgató rugója.

Nem úgy viselkedsz, mint aki tulajdonos, hanem mint aki tisztelettel használja a rábízott javakat. Azon munkálkodsz, hogy ezek elosztása minél egyenlőbb legyen, s mindenkinek kibontakozására, fejlődésére és szabadulására szolgáljanak. Teljes szolidaritást vállalasz embertársaidal, akik a jelen világot építik, szem előtt tartva, hogy így az eljövendő világot

készítjük elő, ahol minden emberi várakozásunk betelik. Az evangéliumi szegénység által lelkedben megmaradsz zarándoknak, aki az Élők Földje felé halad. Krisztus szenvedett és meghalt a világ életéért. Az ő nyomdokait akarod követni, s minden erődből harcolsz a gonosz ellen. Magadra veszed mindazt a szenvedést, bukást, üldöztetést, ami az Evangéliumban gyökerező döntéseidből fakad.

Ferenc a minoritas szót választotta, a „szegény testvér” helyett pedig a „kisebb testvér”-t, hogy értésünkre adja: itt nem az anyagi értelemben vett végletes szegénység forog kockán, hanem az alázat, a szív szegénysége, úgy, hogy az ember teljesen a mennyei Atya kezébe és testvérei szolgálatára adja magát.

„Minden jót a fölséges és hatalmas Úristennek adjunk vissza, és ismerjük el, hogy minden jó az övé; neki adjunk hálát mindenért, akitől minden jó származik. Legyen minden a fölséges és hatalmas, igaz és egyedülvaló Istené; neki adassék és őt illesse minden tisztelet és tisztesség, minden dicséret és áldás, minden hálaadás és dicsőség, mert minden jó az övé és ő az egyedül jó.” (1Reg 17,17-18)

„A szegények atyja, a szegény Ferenc, mindenben a szegényekhez igazodott, és nehezen tudta elviselni, hogyha magánál szegényebb emberrel találkozott; természetesen nem hiú dicsőségvágyból, hanem kizárólag részvétből. És jóllehet egyetlen hitvány és durva öltözékkel is beérte, sokszor ezt is kész volt megosztani egy-egy szegénnyel. Hogy mint a szegények leggazdagabbja valahogyan segíteni tudjon a szegényeken, télvíz idején merő könyörületből elvárta evilág gazdagjaitól, hogy egy-egy köpennyel vagy bundával szolgáljanak neki. És mikor ezek örömet teljesítették, amit a boldogságos atya kívánt tőlük, rendszerint ezt mondotta nekik: Csak azzal a feltétellel fogadom el tőletek, hogy semmi körülmények közt nem kívánjátok vissza. Mihelyt azután szeme elé került az első szegény, túlradó örömmel kanyarította nyakába az ajándékba kapott ruhadarabot.” (1Cel 76)

1.6 Egy testvéribb és evangéliumibb világot építeni

„Hivatásuk arra szólítja fel őket, hogy minden jóakarátú emberrel együttműködve egy testvéribb és evangéliumibb világot építsenek.” (FVR regula, 14.)

Minden emberben, akármilyen és akárhonnan is való, testvért ismersz fel, akit az Úr adott neked. Mindenkihez azzal a biztos tudattal lépsz oda, hogy tud adni valamit neked. Törekszel igazi tiszteletet tanúsítani az ember iránt, akármilyen is. A kölcsönösség és az osztozás alapján fogadod el és érzel iránta. Különösen figyelsz azokra, akiket mindenki kitagad és senki sem szeret. Megtanulod felfedezni a jót minden emberben és elámulsz rajta. A testvéri szeretet minden csíráját felfedezed és növekedni segíted a közösségekben, ahol élsz. Mindenkiel szövetségre lépsz, hogy testvéribb világot építs, nyíltan elfogadsz minden emberi szolidaritást és azokat keresztény módon vállalod. Minden jóakarátú emberrel dolgozol azon, hogy a népek megértsék egymást és egységre jussanak, harcolsz az egyetemes testvériség akadályai ellen: a javak igazságtalan elosztása, az elnyomás és igazságtalanság, a gyűlölet, az erőszak és a háború ellen.

„Nem csoda, hogy akit a szeretet ereje a teremtmények testvérvé tett, azt Krisztus szeretete még szorosabb kötélekkel fűzte azokhoz, akik a Teremtő képmását viselték magukon. Azt szokta mondani, hogy a lelkek üdvözítésénél nincs semmi életbevágóbb feladat, és újra meg újra utalt arra, hogy Isten Egyszülött Fia egyedül a lelkekért kegyeskedett keresztre feszíttetni magát. Innét fakadt kitartása az imádságban, fáradhatatlansága a prédikálásban és túlzása a példaadásban. Nem tartotta volna magát Krisztus igazi barátjának, ha nem szerette volna a lelkeket, kiket Krisztus oly nagyon szeretett” (2Cel 172)

„Vajon ki viselte gondját alattvalóinak úgy, mint Ferenc? Állandóan az ég felé emelte karjait az igazi izraelitákért, és magáról egészen megfeledkezve kizárólag testvéreinek üdvösségére gondolt. Odaborult az isteni Felség lába elé, lelki áldozatot mutatott be fiaiért, és

kikényszerítette Istentől, hogy jót cselekedjék velük. Aggódó szeretettel viseltetett a kised nyáj iránt, mely nyomába szegődött, nehogy a világról való lemondása után a mennyországot is elveszítse. Úgy érezte, hogy kirekesztve marad a mennyei dicsőségből, ha a gondjaira bízottakat is, akiket lélek szerint nagyobb fájdalommal szült, mint annak idején anyjuk test szerint, el nem vezérli oda.” (2Cel 174)

1.7 A béke hordozói

„Mint a béke hordozói, érezzék kötelességüknek azt újra meg újra megteremteni. Keressék párbeszédben az egység és a testvéri egyetértés útjait, bízva az emberben élő isteni mag jelenlétében, valamint a szeretet és a megbocsátás átalakító hatalmában.” (FVR regula, 19.)

Mint Ferenc, te is tudod, hogy Isten arra hívott: vidd el az embereknek békéje üzenetét.

Megoldást keresel a konfliktusokra, melyek szemed előtt zajlanak. Kinyilvánítod, hogy a háború minden formája ellen vagy.

Nem engeded magadat bezárni a kiút nélküli ellenségeskedésbe, hanem új megoldásokat keresel a párbeszédben és a szeretet erejében, vállalva az elkerülhetetlen ütközéseket.

Tudatában annak, hogy az emberek közti feszültségek gyakran az igazságtalan életfeltételekből és az erőszak helyzeteiből adódnak, a békéért való cselekvésedben első helyre teszed az ideigvaló dolgok mindenki számára igazságosabb rendjét. Hagyod, hogy Isten megtisztítsa szívedet a gőg, a rosszindulat, az erőszak minden formájától, s hogy betöltsön a Szentlélekkel, a béke forrásával. Így élhatsz egyetértésben, és így léphetsz oda tiszta szívvel az emberekhez, ami arra hívja fel őket, hogy ők is részt kérjenek a Béke Istenének életéből, örömeiből, gyöngédségéből és szeretetéből.

„Krisztus vitéz katonája, Ferenc, bejárta a városokat és falvakat, és nem az emberi bölcsesség meggyőző szavaival, hanem tudással és a Lélek erejével hirdette Isten országát és prédikálta a békességet.” (1Cel 36)

„A Szentséges Szűz Mária, a mi Istenünk és Urunk Jézus Krisztus Anyja, és Szent Ferenc, vezérünk és atyánk közbenjárására világosítsa meg lelki szemünket és igazítsa lábunkat annak a békességnek az útjára, mely minden értelmet meghalad. Ezt a békét hirdette és hozta a mi Urunk Jézus Krisztus és ezt hirdette meg újra Szent Ferenc Atyánk is. Minden beszédének elején és végén a békéről szólt, minden köszöntésében békét kívánt, szemlélődésében mindig az elragadtatás békéjét áhította.” (Szt. Bonaventura: A lélek zarándokútja Istenbe, Előszó)

„Boldogok a békességszerzők, mert Isten fiainak hivatnak. Isten szolgája mindaddig nem láthatja, mennyi türelem és alázatosság lakozik benne, amíg minden kedve szerint történik. Amikor eljön az idő, hogy akiknek kedvében kellene járniok, ellenére cselekszenek, amennyi türelmet és alázatosságot mutat akkor, annyi lakozik benne és nem több.” (Szt. Ferenc 13. Intelme)

1.8 Az öröm és remény hírnökei

„Mint a tökéletes boldogság hírnökei, minden körülmények között azon fáradozzanak, hogy másoknak örömet és reménységet adjanak.” (FVR regula, 19.)

Ferenc egyik karizmája, hogy az Evangélium énekelni kezd ajkain. A nyugtatókat és drogokat szedő mai társadalom fülébe is szokatlan dallamokat ültet el. Habókos ez a koldus, aki a komor pápai udvar színe előtt táncra perdül és dalra fakad? Nem, csak egy keresztény, aki éli, amit hisz. Nála énekszó lesz a Credóból, amit olyan gyakran mondunk szomorúan és egyhangúan. Ő felfedezi, hogy a kereszténységgel az öröm áradt szét a földön. Átala az Élő tör be közénk, aki a Húsvét hajnala óta új életet kínál elámult testvéreinek a lélekben, a

békében, a megbocsátásban. Az öröm Isten ajándéka, a feltámadt Krisztus Lelkének gyümölcse.

Ez tehát nem elégedett lelkiakat vagy jó emésztés kérdése. Nem olcsó szólas: „mindenki szép, mindenki jó!”. Ez annak tapasztalata, aki szeret és aki tudja hogy szeretik úgy, ahogy van; a hívőé, aki tudja hogy irgalomból megmentették és megszabadították a rossz és a halál sorsszerű végététől. Az öröm az a tudat szívünk mélyén, hogy Isten gyöngédsége ott van mindenkinek az életében. Ez a bizonyosság a legkeményebb megpróbáltatásban is, hogy az élet és a szeretet végül is győz.

Szt. Ferenc, testvérei és nővérei is a húsvéti, ragyogó és örömteli Krisztusba vetik hitüket. Számukra Isten a forrása minden örömnél: „Te vagy az öröm, a mi reményünk és örömünk!” A megnyílás Isten felé jelenthet-e mást, mint megnyílást az örömről? Isten ingyenes szeretetét ízlelik és ünneplik, így keresztények ők. A világegyetem teremtésének, történetének, az emberi világ felszabadításának forrása nem más, mint a teremtő és megváltó Szeretet ingyenessége. Micsoda öröm tölt el, amikor ezt felfedezed! Ferencet is ez töltötte be. Szemébe néz a leprásoknak és szemébe néz Krisztusnak, s fölfedezi, hogy csak a szeretet élte. Csak ez teszi az embert emberré, személyé, az isteni élet részesévé, örvendővé. Ferenc testvérei és nővérei befogadják Istennek ezt az ingyenes szeretetét, a szent Evangélium kincsét és Krisztus Lelkének ajándékait. Megértik, hogy a Boldogságok Krisztusát követni öröm. Szüntelenül hallják szavait: „Azért jöttem, hogy életük bőségben legyen. Ahogy az Atya szeretett engem, úgy szerettelek én is titeket. Azért mondom ezt, hogy az én örömöm legyen tibennetek, és örömtök teljes legyen” (Jn 10,10; 15,9-11). Ilyen örömhírt az ember nem tud magában tartani.

Ferenc ma is küldi testvéreit és nővéreit a mindennapok útjára, hogy éljék és hirdessék az Evangéliumot, mint örömhírt minden ember számára. A testvéri közösségek öröme Krisztusból fakad és Krisztushoz vezet. Öröm résztvenni Krisztus megváltó tetteiben és küzdelmében az ember teljes felszabadításáért. Öröm odamenni azokhoz, akik éheznek és szomjaznak a gyöngédséget, barátságot és igazságosságot. Hiszen ők térítenek meg minket a szeretetre, vezetnek ki önmagunkból, hogy szeretetünk ingyenes legyen. Isten részt ad örömeiből: a teremtő szeretetből.

Az evangéliumi öröm egy testvéri cselekedet. Hiszen meghívás a reményre és az életre. Testvéremnek, férjemnek, feleségemnek, gyermekeimnek, szomszédomnak, munkatársamnak szüksége van az én örömömről, hogy élhessen, ahogy nekem is az övékre.

„Milyen szeretettől lángolt Ferenc és testvérei, Krisztusnak ezek az új tanítványai! Mennyire szerették a testvéri életet! Amikor útközben találkoztak, mennyire fölébe kerekedett minden más érzésnek a lélek szerinti szeretet, amely egyedül képes megalapozni a testvéri közösséget! Megölelték egymást, együtt beszélgettek és nevettek, fesztelenül, jószándékkal, figyelmesen, kedvesen és higgadtan, egyesülve eszményükben, készen a fáradhatatlan szolgálatra.” (1Cel 38)

„Szentünk azt tartotta, hogy az ellenség ezer ármánya és cselvetése ellen legjobb gyógyszer a lelki öröm. Ezt szokta mondani: „Az ördög akkor örül legjobban, ha Isten szolgájában sikerül kioltania a lelki örömet. Állandóan port hord magával, melyet a lelkiismeret legkisebb részén is be tud csempészni, és homályba tudja vele vonni az ész világos látását és az élet tisztaságát egyaránt. De ha lelki öröm tölti el a szívet, akkor hiába ontja halálos mérget a kígyó. Ha ellenben szomorúságra hajló, csüggeteg és levert a lélek, könnyen búskomorságba merül, vagy pedig hiú öröme keresésére tér át.” Ezért a Szent különös igyekeztet fordított arra, hogy szíve mindig vidám maradjon, s megőrizze a lélek kenetét és az öröm olaját. A rosszkedv gonosz betegségétől a lehető legnagyobb gonddal óvakodott, és ha csak futólag is érezte közeledését, menten imádságba merült.” (2Cel 125)

2. Mi a ferences „család”

Megismerkedtünk Szent Ferenc sajátos lelki ajándékával: karizmájával. Ezt az ajándékot nem pusztán Ferenc kapta Istentől. Ebben Isten ajándékozta meg egyházát. Ez az ajándék olyan gazdag, hogy csak egy egész család tudja teljes szépségében felmutatni. A történelem során Ferenc élménye, mint mag, a következő fában hajtott ki:

<i>első rend (kb. 35.000 fő)</i>	kisebb testvérek OFM kapucinusok OFMCap minoriták OFMConv
<i>második rend (18.000 fő)</i>	klarisszák kapucinus nővérek

Szabályozott Harmadik Rend (kb. 200.000 fő): Több mint 2000 férfi és női kongregáció
Ferences Világi Rend (kb. 460.000 fő)

2.1 Az egyes ágak és reguláik

Az első rendekhez közé valójában négy szervezeti egység, négy „rend” tartozik: A kisebb testvérek (OFM), a minoriták (OFMConv) és a kapucinusok (OFMCap), valamint a Szabályozott Harmadik Rend (TOR). Az első három követi Szent Ferenc III. Honóriusz pápa által jóváhagyott Reguláját (Regula Bullata, 1223). A TOR férfi szerzetesek közösségeiről alább szólunk.

Szent Klára közösségét először Szent Ferenc személyes példája és az evangélium, majd néhány pápai regula szabályozta. Élete végén ő maga ír regulát, a Kisebb Testvérek regulája és a San Damianóban folytatott élet alapján. Bemutatja a rend bíboros protektorának, Raynaldus bíborosnak, akik 1252-ben jóváhagyja. Ő azonban többre vágyik. Amikor 1253 augusztusának első napjaiban IV. Ince pápa maga jön el meglátogatni őt, összeszedi maradék erejét és kéri tőle a jóváhagyást az általa írt regulára. Az eredmény nem várat magára. Augusztus 9-én egy testvér elszalad San Damianóba, a végleges jóváhagyással a kezében. Másnap hajnalban Klára, bevégezve földi küldetését, elmegy és csatlakozik Krisztushoz és Ferenchez. 1893-ban felnyitják koporsóját, ahol a Szent testét takaró ruha redői közt megtalálják a végleges regula eredeti példányát, melyet IV. Ince írt alá, s amelyet Klára halála előestéjén kapott kézhez.

A FVR részére VI. Pál hagy jóvá regulát 1978-ban.

A Szabályozott Harmadik Rendek vezetőit is arra vezette zsinat útmutatása, hogy hozzájáruljanak az 1927-es Regula átdolgozásához. 1979-ben olyan fokú megegyezésre jutottak, hogy felállítottak egy nemzetközi bizottságot, amelynek a végleges szöveget 1982-re kellett elkészítenie. Három fontos feladata volt: a) visszatérés a rendalapító eredeti karizmájához, ami a TOR közösségek esetében mindig Szent Ferenc és egy későbbi rendalapító; b) a Rend történetének újrafelfedezése; c) világméretű konzultáció, az egyes kongregációktól érkező javaslatok alapján. A végső ülésen majdnem 200 előljáró volt jelen 1981. márciusában. Ez volt az első ilyen méretű közös találkozója a Szabályozott Harmadik Rend férfi és női kongregációinak. Eredménye a 9 fejezetből és 32 cikkelyből álló regula, mely szinte teljes egészében Szt. Ferenc szavait használja fel. Figyelembe veszi férfi és női, aktív és kontemplatív kongregációk helyzetét. Megőrzi az előző regulák (1289, 1521, 1927) fontos alkotóelemeit. A Szabályozott Harmadik Rend – az elnevezés a XV. sz.-ból ered –

végül is a világ legnépesebb szerzetesrendje. Reguláját több mint 200 000-en követik mintegy 426 kongregációban.

Kik alkotják tehát a ferences családot? A FVR regulája így határozza ezt meg:

1. Az egyházban a Szentlélek által életre keltett lelki családok között a ferences család magában foglalja Isten népének azon laikus, szerzetes és papi tagjait, akik felismerik magukban a Krisztus követésére szóló hivatást Assisi Szent Ferenc nyomdokain. Különböző formákban és módokon, de életközösségben és kölcsönös egymásrahatásban óhajtják megtestesíteni a Szeráfi Atya karizmáját ma az egyház életében és küldetésében.

2. E családon belül sajátos helye van a FVR-nek, mely úgy mutatkozik be mint egy, az egész világon elterjedt, szervezett katolikus testvéri közösség, amely nyitva áll minden keresztény előtt.

Ennek a Rendnek testvérei és nővérei a Szentlélektől indítva saját világi állapotukban akarják megvalósítani a szeretet tökéletességét, és Fogadalommal kötelezik el magukat arra, hogy az Evangélium szerint éljenek Szent Ferenc példájára és az egyház által elismert regula segítségével.

A Kisebb Testvérek Rendjének Általános Konstitúciójából:

55. cikkely

1. A testvérek szívesen emlékezzenek arra, hogy Isten megadta Szent Ferencnek azt az ajándékot, hogy övéi mind, a kisebb testvérek és a ferences család más közösségei sokféle gyümölcsöt teremjenek és mutassanak fel.

2. Teljes erejükkel törekedjenek a testvérek táplálni és előmozdítani ennek a ferences karizmának a teljes kibontakozását mindazokban, akiket betölt Szent Ferenc lelkisége, és ragadják meg az alkalmat az együttműködésre, hogy segítséget nyújtsanak a kezdő közösségeknek.

56. cikkely

1. A testvérek ugyanazt a karizmát és a kölcsönös egymásra utaltságot elismerve, Szent Ferenc II. és III. rendjének nővérei és testvérei iránt mindig figyelmes gondosságot és törődést tanúsítsanak.

60. cikkely

2. A kisebb testvérek a FVR-et értékeljék, különös gonddal támogassák és szítsák föl az eleven kölcsönösséget és szolgálatot, hogy a hiteles ferences szellem méginkább átjárja, s terjesszék a világban, különösen a fiatalok között.

2.2 A FVR kialakulása

Szt. Ferencnek egy forrongó történelmi korban mutatja meg az Úr, hogyan kell az Evangélium szerint élnie⁴⁵. A XIII. századot egyes történészek „a laikusok százada” néven emlegetik. A világiak számára hozzáférhetővé válik a kultúra, a tudás, és megújuló hévvel kutatják az evangéliumi tökéletesség számukra járható útjait is. Szt. Ferenc harmadik rendjének közvetlen előzményét azok a vallási társulások jelentik, amelyek nagy számban

⁴⁵ Forrás: Engelbert Grau OFM előadása az NSZK-beli asszisztensek találkozóján, Hofheimben, 1989. július 28-án; és Allaire Rossi: „Laikusok az egyházban Szt. Ferenc Világi Testvérisége”, 129-144. old.

alakultak a XII. szd. végén családos és egyedül élő, városi és falusi emberekből. Velük újjáéledt az egyházban a „vita poenitentiae”, a bűnbánó élet mozgalma. A „poenitentia” (bűnbánat) kifejezés a középkor szava a megtérésre. A pápa, III. Ince nyitott volt e mozgalom csoportjai iránt, és meglátta, milyen nagy a jelentőségük. Több ilyen csoportnak életmódot hagyott jóvá. 1201-ben indul el a Humiliates Harmadik Rendje. Ennek tagjai megmaradtak világi állapotukban, s jogilag függték a mozgalom „Első Rend”-jének klerikusaitól. Vasárnaponként összegyűltek, egyikük tanítást adott a keresztyén életről, de a hittételekről és a szentségekről soha. Vezetőjüket miniszternek hívták. Szorgalmazták a katonai szolgálattól való tartózkodást. 1208-ban a Katolikus Szegények, 1212-ben pedig a „lombardiai szegények” csoportját erősíti meg a pápa. 1199-ben szentté avatja a penitens mozgalom egyik világi alakját, Homebon de Cremonát, aki alig két évvel azelőtt hunyt el. A humiliati név a századfordulón már eretnek felhangokat hordoz – annál inkább figyelemre méltó a pápa támogatása.

1206-ban bekövetkezett megtérése óta Szt. Ferenc is a világi bűnbánók széleskörű mozgalmán belül keresi az evangéliumi tökéletességet. Az Úr megmutatja neki, „hogyan kezdje el a bűnbánattartást”, majd hozzáteszi: „Utána egy kevés ideig még vártam; azután elhagytam a világot”. Nem marad tehát otthon, hanem világi remeteként él. Két év múlva assisibéli polgárok csatlakoznak hozzá: „Példájára néhányan elkezdtek bűnbánatot tartani” (Három Társ legendája /3S/ 27). Még egy fukar pap, Szilveszter is mellészegődik, aki „félni kezdte Istent és bűnbánattartásba fogott saját házában” (3S 31). Mint sok más korabeli remete, Ferenc is városról-városra járva prédikál, megtérésre buzdítva a környék lakóit. Egyéniségének hatása nem marad el. Szinte elbűvöli hallgatóit. Személyében visszhangra talál a kortársak minden törekvése, tapogatózása az Evangélium felé. Egyre több testvért ad mellé az Úr. Amikor kérdezik, honnan jöttek, egészen természetesen válaszolják: „Bűnbánók vagyunk Assisiból” (Perugiai Anonymus 90). Közvetlen követőinek közösségét csak később nevezi el a Kisebb Testvérek Rendjének.

1212-ben egy nemesi származású fiatal lány, Klára és néhány társa lép be Ferenc „iskolájába” és kötelezi el magát a bűnbánó életre. Ők lesznek a Szegény Úrnők, a san damianói kolostor lakói, a ferences család második rendje. Kolostori életmódjuk révén a szerzetesi állapotba kerülnek át.

Szt. Ferenc minden társadalmi réteget megérintett. Sokan otthonukban maradvá követték felhívását az evangéliumi életre, „sicut continentes”, önmegtartóztatásban éltek tovább. Az életrajzok három dolgot egyértelműen tanúsítanak a harmadik rend kialakulásával kapcsolatban:

- élénken él mindenkiben a tudat, hogy a harmadik rend a ferences család szerves része,
- a harmadik rend életmódja Szt. Ferentől származik,
- és Szt. Ferenc „regulát adott” nekik.

Ez a „regula” az 1221-es Memoriale Propositi. Nem sorolhatjuk Szt. Ferenc művei közé, mert végső kidolgozása Hugolino bíboros munkája. Ferenc közvetett módon, alap gondolataiban határozta meg ezt a lelki útmutatást, melyet Spirai Julián így nevez: „documenta salutis”, üdvösségre vezető irat. Több dologban hasonlít az első rend számára 1221-ben írt, ún. Meg nem erősített Regulához (1Reg): egyszerű öltözködés, mérsékelt böjt, „egyék amit eléjük adnak” (szemben a katarokkal, akik húst azért nem ettek, mert az bűnös testi érintkezésből származott), a zsolozsma, a miniszter elnevezés, a beteg testvérek gondozása, felhívás a megtérésre, ima a halottakért és a békéért.

A harmadik rend első évtizedeitől fogva egy érzékeny egyensúlyt kellett hogy fenntartsion. A klerikusokkal való kapcsolatra szüksége volt, de független kellett hogy maradjon a gyámkodástól. Az önállóság viszont szektás tévedésekhez is vezethetett. 1284-ben, jogi rendezésre törekedve, F. Caro ferences vizitátor regulává szerkeszti át a Memoriale

Propositit, IV. Miklós pápa pedig 1289-ben jóváhagyja azt, s ez érvényben is marad egészen XIII. Leó pápa 1883-as regulájáig.

3. Mi a világi hivatás?

Miután megnéztük a FVR ferences jellegét, vessünk most egy pillantást másik jellemzőjére: világi mivoltára.

3.1 A regula és a világi hivatás⁴⁶

3.1.1 Felfogások a világról

Szt. Ferenc int, hogy őrizkedjünk a jelen világ szennyétől. Az új regula 12. fejezete buzdítja a világiakat, hogy váljanak szabaddá Isten és testvéreik szeretetére. Szinte magyarázata ennek Ferenc 16. intelme: „Igazán tisztaszívűek azok, akik a földieket megvetik, az égieket keresik és nem szűnnek meg tiszta szívvel és lélekkel imádni és szemlélni az Urat, az élő és igaz Istent”. Szt. Ferenc gyakran kifejezi a világról alkotott negatív szemléletét. A Hívőkhöz írt levélben például így ír: „Mindazok, akik szeretik az Urat teljes szívből, teljes lélekkel és elmével és minden erővel és úgy szeretik felebarátjukat mint önmagukat; és gyűlölik testüket bűneikkel és vétkeikkel együtt”. De nem úgy gondolkozik a világról, mint ami Istentől teljesen idegen vagy ellenséges, hiszen a világ Isten teremtménye.

Szt. Ferencről minden embernek egy pozitív, életigenlő, a világot elfogadó felfogás jut eszébe, talán sokszor túlságosan is felszínesen. Főleg a természettel való új kapcsolata miatt gondolkodnak róla sokan úgy, mint egyfajta korai „zöld” személyiségre, természetkedvelő bölcsre. Ferenc szemlélete sokkal mélyebb és kiegyensúlyozottabb ennél. Fokozatosan és szenvedések árán jött rá, hogy a világ nemcsak az Istennel való szembenállás, hanem az Istennel való barátság helye is, amelyben döntő szerepe van az embernek. Ő maga megszabadult az önzés szorításából és élvezte Isten gyermekeinek szabadságát. Ennek megfelelően az ő világát a remény fénye töltötte be és magán viselte a feltámadt Megváltó jegyeit. Eljutott a világ pozitív szemléletére, az Istennel való kiengesztelődés gyümölcseként.

A regula 18. fejezete felhívja a világiakat, hogy „tiszteljenek minden élő és élettelen teremtményt, mert azok jelentést hordoznak a Fölséges Istenről”, és amint a 1Cel 80-ban olvassuk: Ferenc „nem győzte minden elemekben és teremtményben dicsőíteni, magasztalni és áldani a mindenek Teremtőjét és Kormányzóját.” A Teremtmények Dicséreténél, a Naphimnusznál pedig találhatunk-e pozitívabb szemléletet?

Ha nem úgy tekintünk „erre a világra”, mint Isten teremtményére, akkor megengedjük, hogy elcsábítson. Ahhoz, hogy megújuljon a földi valóság a maga méltóságában, mint Isten teremtménye és az emberi életre szánt hely, a mi megtérésünkre van szükség.

VI. Pál regulája megtérésre hív, mind az Evangélium, mind a világi élet felé. A megtérésre az Újszövetség a „metanoia” kifejezést használja, amely belső világunk alapvető Isten felé fordulását jelenti. A középkorban a „bűnbánat”, a poenitentia jelentette a megtérést, így a mai regula 7. fejezetében a „bűnbánó testvérek és nővérek” kifejezés az 1221. évi regulára utal (1Reg). Manapság a „kiengesztelődés” (7. fej.) gyakran megfelel a bűnbánatnak. A megtérés modern megfelelői az „átalakulás”, „megújulás”, tulajdonképpen a személy teljes belső megújulásának kezdeti és folytonos formái (ld. Evangelii Nuntiandi).

⁴⁶ Levél az Asszisztensekhez 1987/4.

3.1.2 Világi mivolt, szekularizáció, szekularizmus

A Szentírásban a világi mivolt negatív és pozitív szemlélete egyaránt megtalálható. Negatívan Szt. János beszél erről a világról, mint az Istennel szembenálló helyről, ahol a Sátán működik, hogy bűnre csábítsa az embereket. Azt írja: „Ne szeressétek a világot, abban nincs meg az Atya szeretete. Minden, ami a világban van: a test kívánsága, a szemek kívánsága, és az élet kevélysége, nem az Atyától származik, hanem a világtól” (1Jn 2,15-16). XIII. Leó pápa erre a szentírási részre építette reguláját.

Pozitív értelemben, ugyanez a Szt. János írja: „Az igazi világosság, mely minden embert megvilágosít, a világba jött” (Jn 1,9). „Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta érte ... Isten nem azért küldte fiát a világba, hogy elítélje a világot, hanem hogy üdvözüljön általa a világ” (Jn 3,16-17). VI. Pál pápa erre a részletre hivatkozik a regula 4. fejezetének jegyzetében.

A világiság pozitív megjelenését *világivá válásnak, szekularizációnak* hívjuk, amelynek a modern nyelvhasználatban jó és rossz jelentése is van. Pozitív értelemben a világivá válás az emberi értékek és a természeti javak elismerése, bárhol is legyenek azok. Kapcsolatuk Istenhez, minden jó Teremtőjéhez, gyakran közvetett, mert a modern tudomány mindent természetes indokokkal magyaráz. A keresztények együtt élhetnek és dolgozhatnak a tudománnyal, világiként, mert hitünk ráébreszt arra, hogy „mindnyájan az ő teljességéből merítettünk” (Jn 1,16). Minden, ami tökéletesíti az embert, értékes; és Isten ismeretére és szeretetére vezet (vö. Gaudium et Spes zsinati dokumentum).

Pozitív értelemben a világivá válás az Evangélium testet öltése az élet, a munka, a kultúra területén. Ez a megtestesülés misztériumának a kiterjedése, amelyben Krisztus egyesítette önmagában az emberit és istenit, fölemelte és átalakította az emberi lényt, és a látható világot a lélek világának szentségi jelévé tette.

A keresztény világfelfogásban Jézus Krisztus játssza a meghatározó szerepet, akiben Isten végleg elfogadta a világot. Ennek az elfogadásnak a szentsége az egyház. Az elfogadás egy olyan isteni dialektika révén történt, illetve történik, amelyben az emberi természet nem szenved csorbát. Amikor Isten elfogadja a világot, nem asszimilálja azt, hanem mint tőle különbözőt fogadja el. Az elfogadással felszabadítja a világot, hogy az önmaga lehessen. Isten a világnak nem konkurenciája, hanem garanciája. Ez az elfogadott világ lesz csak igazán világ, a maga legsajátabb lehetőségeivel, nem annak dacára, hanem éppen azért, mert a szerető Isten felvette a Szentháromságon belüli életterébe. Isten transzcendenciája, világfelettsége együtt növekszik „deszcendenciájával”, azzal, hogy lehajol a világhoz. Nem szünteti meg azt a távolságot, amit a világ teremtettsége jelent, hanem éppen hogy láthatóvá teszi. A világ történelmi útja az Istentől való elfogadottság jegyében tehát egyrészt a növekvő világiság, Istentől való távolság irányában halad, másrészt viszont legyőzi a világnak Istentől való bűnös távolságát.

A világivá válás kifejezései az újjászületés, alkalmazás, és naprakészség. Ezek is részei a megtérésnek, amely magában foglalja a világi élet pozitív megélését is.

A mai egyházban a világiság negatív megjelenése az *elvilágiasodás*, a *szekularizmus*, amely a természetfölötti tagadása. Szekularizáció, hit nélkül: ez a szekularizmus. Ez kizárja Istent az emberi dolgokból és a földi valóságból. Számára nincs érték a kereszténységben, egyházban, vallásban. Az elvilágiasodás áthatja a modern életet, még ha sokan ragaszkodnak is valamiféle tradicionális istenhithez, és még ha gyakorolják is a vallás hagyományos formáit. Gyakorlatilag semmitmondó tény lett Isten jelenléte a világban és az emberek életében, s Isten tettei iránt közömbösség és szkepticizmus tapasztalható.

3.1.3 A Leó-féle regula

A XIII. Leó által jóváhagyott regula megértéséhez nemcsak a szöveget kell tanulmányoznunk, hanem az összefüggést is, amelyben keletkezett. Így érdemes összevetni a VI. Pál által jóváhagyott, jelenleg érvényben lévő regulával. A két regulának a világi mivoltáról alkotott felfogása nagyon különböző. Három részlet összehasonlítása rávilágít a különbségekre.

A korábbi regula az I. rész 3. fejezetében ezt írja: „A tagoknak előírás szerint viselniük kell a kis skapularet és a kordát, ha nem teszik, megfosztják magukat a rend jogaitól és privilégiumaitól”. Ebben a tárgyban az új regula megfontoltan csak ennyit mond: „Ami a rendhez való tartozás külső jelét illeti, azt a statutumok szabályozzák” (23. fej.). A világiakról alkotott két eltérő teológia az alapja a kétféle regulának, és az határozza meg a világi öltözék eltérő megítélését.

A Leó-féle regula II.8-ban ez áll: „Törekedjenek arra a mindennapi életükben, hogy jó példájuk követendő legyen mások számára, és támogassák a jámborságot és a jócselekedeteket. Ne engedjék, hogy olyan könyvek vagy kiadványok kerüljenek otthonukba, amelyek veszélyesek az erényes életre, vagy hogy ezeket a rájuk bízottak olvashassák”. Az új regula így ír: „Családjukban a békesség, a hűség és az élet tisztelétének ferences szelleme szerint éljenek, arra törekedve, hogy mindezekben a Krisztusban már megújult világ jele legyenek” (17.). Kiemeljük a hangsúlybeli különbséget: előíró és tiltó az 1883-as regulában, buzdító és igenlő az 1978-asban. XIII. Leó regulája a II.9-ben ezt írja: „Komolyan tartsák ébren a szeretet szellemét egymás és mások iránt. Törekedjenek mindig arra, hogy ahol csak lehet, csillapítsák a viszályt”. VI. Pál regulája a 19. fejezetben ezt írja: „Mint a béke hordozói... keressék párbeszédben az egység és a testvéri egyetértés útjait, bízva az emberben élő isteni mag jelenlétében, valamint a szeretet és a megbocsátás átalakító hatalmában”. Monológ jellemzi az eltörölt regulát, az új regula három ízben is párbeszédet említ.

Azért teszem ezeket az összehasonlításokat, mert a FVR tagjai közül sokan még az új regula előtt léptek be, és a világi mivoltáról túlnyomórészt negatív a tapasztalatuk és hozzáállásuk. XIII. Leó regulájában a „világi” a meg nem váltott világ, ami Istennel, az egyházzal és a vallással szemben áll. A világi ferencesek a XIX. század egyházában úgy élték meg a „világi” világot, mint keserű ellenfelüket, amely a pápa Istentől kapott hatalmát bitorolja és visszautasítja az egyházat. Ők pedig annál inkább kapaszkodtak az egyházba és vallási gyakorlataikba. Belső jámborság, személyes odaadás, áhítat és a világi létüktől független, attól sokszor el is idegenedett lelki élet volt jellemző rájuk. 1912-ben X. Piusz pápa megtiltotta „a harmadik rendi közösségeknek, hogy politikai és társadalmi kérdéseket érintsenek... vagy összejöveteleiken ezeket megbeszéljék”. Ugyanakkor kérte az egyes harmadik rendieket, hogy vállaljanak szociális tevékenységet. Az utána következő pápák felhívtak minden katolikust, hogy vegyenek részt a társadalmi problémák megoldásában. Noha akadt néha egy-két kivétel, a harmadik rendiek többsége a társadalmon kívül maradt, és távol tartotta magát a világtól.

Lelkiségük a „világi”-nak a Szentírásban található negatív megítélésén alapult, amit erősített az egyháznak a XIX. századi szekularizációs folyamatokkal szembeni elítélő magatartása és a védekező, sőt felháborodott hozzáállása a kor eseményeihez: a pápai állam elvesztése, az egyházi birtokok kisajátítása, a felvilágosodás filozófiai irányzatai és az antiklerikalizmus.

3.1.4 A huszadik század közösségi megújulási mozgalmi

A századforduló óta sok mozgalom virágzott az egyházban, melyek az egyetemes egyháznak a II. Vatikáni Zsinaton történt megújulását elősegítették. Az egyház fokozatosan fölfedezi a világiak megfelelő szerepét a modern társadalmakban, és kifejlődik a kortárs világra érvényes, evangéliumi ihletésű egyházi teológia. Sok világiban, egyháziak bátorításával, kiérlelődött a házasság, a család, a munka, a világi apostolkodás lelkesége. Az ő magánjellegű karitatív tevékenységükből nőttek ki az egyház szociális szolgálatai. Mély imaéletük a megújult biblikus tanulmányokon és liturgián nőtt fel. Személyes apostoli kezdeményezéseik koordinált Actio Catholicává fejlődtek ki (noha kezdetben ezt úgy értelmezték, mint ami az egyházi hierarchia apostoli küldetéséből származik és teljesen tőle függ).

Nem sok világi ferences vett részt ezekben a megújulási mozgalmakban. Voltak nagyszerű kivételek ugyan, de a túlnyomó többség előtt ismeretlenek voltak a pozitív fejlemények az egyházban; a Tanács által bevezetett változások készületlenül érték őket, s néhányan szembe is helyezkedtek azokkal, az iránt az egyház iránti lojalitásból, amelyben felnőttek és amelyet szerettek.

Ragaszkodásuk istenképükhöz, az egyházhoz és a vallás megszokott formáihoz nem jelenti szükségszerűen az evangéliumi megtérést, amely magában foglalja a világi élethez (4.), a békéhez (19.) és az igazság érdekében a felebaráthoz (15.) való odafordulást is. Könnyű beszélni a megtérésről, de a megtérés megtapasztalása szenvedéssel jár. Ebben valamiképpen meghalunk önmagunk azon része számára, amelyhez nagyon ragaszkodunk, mert hozzászoktunk, mert értékes számunkra, mert a biztonságunkat látjuk benne, vagy mert egész önmagunkat vele azonosítjuk.

Világi kereszténynek lenni a világban nem olyan állapot, amit pusztán el kell viselni. Nem negatív állapot. Ez Istentől jövő hivatás, amit hálával kell fogadni, és teljesen meg kell élni. Ez Jézus Krisztustól kapott küldetés, amit végre kell hajtani.

3.1.5 A II. vatikáni zsinat és VI. Pál regulája

VI. Pál regulája a II. Vatikáni Zsinat tanítását követi a világi mivolt természetéről, méltóságáról, küldetéséről, felelősségéről az egyházban és a világban. Ez a tanítás a világi mivolt pozitív megélését célozza, amely a Zsinat óta továbbfejlődött a pápai enciklikákban, a püspöki szinodusokon és az új Kánonjogi Kódexben.

A Lumen Gentium, az egyházzal szóló dogmatikai konstitúció (31) a kulcs a „világi” teológiai megértéséhez. A regula erre a 14. fejezet lábjegyzetében hivatkozik:

A világiak azok a hívők, akiket a keresztség „Krisztus testébe épített, Isten népének tagjaivá és Krisztus papi, prófétai és királyi tisztjének részeseivé tett. A világi hívőknek sajátos és megkülönböztető vonása a világba tartozás. ... Sajátos hivatásuk alapján a világiak dolga az, hogy az ideigvaló dolgok rendezése által keressék az Isten országát. A világban élnek, vagyis a világnak mindenféle feladatában és munkakörében, a családi és a társadalmi élet megszokott körülményei közt. Itt hívja őket Isten, hogy szerepük a kovászé legyen: mintegy belülről szenteljék meg a világot... Különleges módon őrájuk vár tehát az, hogy az evilági dolgokat, amelyekben benne élnek, mindenestől úgy világítsák meg és úgy rendezzék, hogy e dolgok mindig Krisztus szerint menjenek végbe, fejlődjenek és váljanak a Teremtő és a Megváltó dicsőségére.”

Ha tanulmányozzuk a regulának a zsinati dokumentumokra tett utalásait (ld. lábjegyzetek), a világi mivolt teológiájának rejtett kincsei kerülhetnek felszínre. Ezeket a zsinati helyeket érdemes egyenként kikeresni és közösen végigbeszélgetni!

A zsinat nagy hangsúlyt helyezett bizonyos, lelkipásztori szempontból nagyon fontos gondolatokra, amelyek korábban kevésbé voltak nyilvánvalók az egyház tanításában és gyakorlatában. Ezeket a hangsúlyokat megtalálhatjuk a VI. Pál-féle regulában is, például:

- minden, ami létezik Isten teremtménye és az egyetemes család tagja (18.),
- minden egyes emberi lénynek személyes méltósága, szabadsága és jogai vannak. Ebben mind egyenlők vagyunk (13.16.18.19.),
- minden ember hivatása az életszentségre szól (nemcsak a papoknak vagy a hívőknek, vagy a katolikusoknak, vagy a keresztényeknek) (1.7.10.),
- minden megkeresztelt ember, nemcsak a pap, osztozik Jézus Krisztus személyében és prófétai, papi és királyi tisztségében (1.6.),
- nemcsak a papok, hanem minden hívő vegyen részt a közös imádságban, teljes szívvel, tevékenyen és a közösséghez illően (5.8.),
- a Zsinat bátorítja a nyílt párbeszédet minden szinten, püspökök, papok, és világiak párbeszédét maguk között és egymással (1.6.19.23.),
- a hatalmat a korábnál sokkal szélesebbkörű képviselőre alapozva kell gyakorolni. Például a hatalmat gyakorlóktól elvárható, hogy figyelembe vegyék a rájuk bízott gondolatait és kezdeményezéseit (21.23.26.),
- Isten a világiakat, csakúgy mint a papokat és a szerzeteseket, arra hívja, hogy vegyenek részt az egyház apostoli küldetésében (6.15.22.),
- Minden kereszténynek kötelessége itt és most egy jobb világért dolgozni. Azonban az emberi élet teljessége nem érhető el ebben a világban, még a földi egyházban sem, bármennyivel is tesszük azt jobba (11.12.14.16.19),

A zsinat két fontos lelkipásztori szempontja nem szerepel közvetlenül a regulában, de néhány fejezetére rányomja bélyegét, például:

- az összes püspök, együtt, Róma püspökével egységben kormányozza az egyházat (6.),
- a katolikus egyház felismeri a Szentlélek erejét más keresztényekben is, egyénenként is, egyházalkotó közösségekben is (19.).

3.1.6 Az Evangélii Nuntiandi enciklika

A zsinatnak a világiakról szóló teológiáját VI. Pál pápa tovább fejlesztette a „Az Evangéliumot hirdetni” (Evangélii nuntiandi) kezdetű apostoli buzdításában. Nyilvánvaló, hogy az 1978-as regula szorosán követi szellemében ezt a buzdítást. Noha a regula nem hivatkozik erre a dokumentumra, a 14. és a 18. fejezetben ugyanazt a teológiát adja a világiakról, mint amit a buzdítás 70. pontja:

„A világi hívőket saját hivatásuk beleállítja a világba, és a legkülönbözőbb munkaköröket töltik be. Ez a tény nekik is pótolhatatlan szerepet ad az evangelizációban.

Elsőrangú és közvetlen feladatuk ... hogy megragadjanak minden keresztény, evangéliumi lehetőséget, ami a világban még rejtetten, de már jelen van és működik. Evangelizáló munkájuk sajátos területe a rendkívül bonyolult politikai, társadalmi, gazdasági élet; a kultúra világa, a tudomány, a művészetek, a nemzetközi kapcsolatok, a tömegkultúra eszközei, de sok minden egyéb is, ami érinti az evangelizációt: a szerelem, a család, gyermekek és ifjak nevelése, a szakmai munka, a szenvedés...

A világi hívők közül minél többjüket tölti el az evangéliumi szellem, minél többen érzik át felelősségüket és elkötelezettségüket, vállalnak részt saját adottságaik közt az apostoli munkában és hajlandók kibontakoztatni rejtett, elfojtott képességeiket, annál inkább szolgálják az Isten országának építését, a Jézus Krisztusban való üdvösséget, anélkül, hogy saját szakmai munkájuk hátrányt szenvedne, bemutatva azt a földi léten túlmutató távlatot, amelyet a világ gyakran nem is ismer.”

3.1.7 Az új Kánonjogi Kódex

A regula öt lábjegyzetét, amely az 1917. évi kánonjogi Kódexre hivatkozik, vonatkoztatni kell az új, 1983. évi kánonjogi Kódexre is.

- 687. kánont a 313. kánonnal vonatkoztatni,
- 694. kánont a 307. kánon, 1.-el vonatkoztatni,
- 696. kánon 308. kánon és a 316. kánon 2.-el vonatkoztatni,
- 697. kánon 309. kánonnal helyettesíteni,
- nincs helyettese a 702. kánon 1.-nak.

225. 1.: („A világi krisztushívők kötelességei és jogai”)

A világiaknak, akiket Isten mint minden krisztushívőt a keresztség és bérmálás által az apostoli munkára küld, általános kötelességük és joguk, hogy mind egyénileg, mind társulásokban azon dolgozzanak, hogy az üdvösség isteni hírét az egész világon minden ember megismerje és elfogadja; ez a kötelesség különösen olyan körülmények közt sürgető, amikor az emberek az evangéliumot csakis általuk hallhatják, és Krisztust csakis általuk ismerhetik meg.

298. 1.: („A krisztushívők társulásai”)

Az egyházban vannak olyan, a megszentelt élet intézményeitől és az apostoli élet társaságaitól különböző társulások, amelyekben a krisztushívők, akár klerikusok, akár világiak, akár klerikusok és világiak együtt közös tevékenységgel igyekeznek a tökéletesebb életre vagy a nyilvános istentisztelet, illetve a keresztyén tanítás előmozdítására vagy más apostoli tevékenységre, tudniillik az evangélium hirdetésére, a vallásosság vagy a segítő szeretet gyakorlására és a világi élet keresztyén szellemmel való átítatására.

303. (ugyanezen cím alatt)

Azokat a társulásokat, amelyeknek tagjai a világban valamely szerzetesi intézmény szellemében, ugyanennek az intézménynek a felsőbb irányítása (altius moderamen) alatt apostoli életet élnek, és a keresztyén tökéletességre törekszenek, harmadrendeknek nevezzük, vagy más megfelelő névvel illetjük.

Különösen fontos számunkra a kánonban a társulások értelmezése és a FVR besorolása, miszerint ez a világiak nyilvános, egyetemes társulása (312.kánon 1.).

3.2 A harmadik rendek⁴⁷

A harmadik rendek története szorosan kapcsolódik azoknak a szerzetesrendeknek a történetéhez, amelyből kinőttek. Földrajzi elterjedésük azonban szélesebb, mint az illető szerzetesi intézményé. Valójában olyan teületeken is ott vannak és működnek a világi testvéri közösségek, ahol az illető szerzetesi intézmény már nincs jelen, vagy soha nem is volt jelen. Taglétszámuk jelenleg körülbelül tízszerese a szerzetesi intézményekének. A harmadik rendek örömmel és nagy megújulási készséggel fogadták azt a tanbeli gazdagságot, amit a II. Vatikáni Zsinat a világiakról feltárt. A megújulás már a második világháború utáni években megkezdődött a harmadik rendekben. A zsinat utáni időszakban mindegyik harmadik rend átírta reguláját, szertartáskönyvét és belső statutumait a zsinat útmutatásai és tanításai fényében. Ennek a megújulásnak mindenütt közös jellemzője, hogy elismerik és elfogadják mindazt a felelősséget, ami a világi hivatással, a világiak egyházban és társadalomban gyakorolt autonómiájával kapcsolatos. Ma a harmadik rendek sürgető szükségét érzik, hogy

⁴⁷ Ágostonos, ágostonos rekollektus, kármelita, sarutlan kármelita, domonkos, fogolykiváltó, minimista, szervita, trinitárius harmadik rendek, szalézi együttműködők, FVR. Részlet a tizenegy harmadik rend felszólalásából az 1987-es püspöki szinoduson, Levél az Asszisztensekhez 1988/1.

az egyházi közösségbe és a társadalomba átvigyék annak a szerzetesi intézménynek a karizmáját, amelyhez kapcsolódnak. Azelőtt a harmadik rendek erősen hajlottak arra, hogy magukat pusztán az illető szerzetesi intézmény meghosszabbításának fogják fel. A világi harmadik rendek zsinat utáni megújulásának legszembetűnőbb vonása, hogy szeretnének nagyobb életerővel az eredeti intézményen túl is működni. Másfelől, egyre inkább tudatában vannak, hogy tanúságtételük és kezdeményezéseik során nem mint egyének, hanem mint testvéri közösség kell működniük. A személyes életszentségre szóló meghívást világi testvéri közösségükben érzik és élik.

Négy történelmi tény figyelemre méltó:

- A harmadik rendek mindig hűségesek voltak az egyházhoz.
- Világi keresztény hivatásuk miatt rendelkezésre álltak a társadalomban, ha mások által nem vállalt fontos feladat merült fel.
- A világi harmadik rendekből sok szent és példás életű ember került ki.
- Sok virágzó szerzetesi kongregáció és világi intézmény a világi harmadik rendek tagjaival kezdődött.

3.2.1 Világi harmadik rendek az egyházban

Mindegyik szerzetesi intézménynek, amely az egyházban született és attól nyert jóváhagyást, megvan a maga eredeti karizmája. Ez konkrét keresztény válasz egy adott problémára, amit Isten gondviselő tervei révén a szerzetesi intézmény alapítója felfogott. A harmadik rendek annak kifejeződései, hogy a szerzetesi intézmények által az egyházban és a világban megkezdett apostoli tevékenység terjed, szélesedik és beteljesül.

A *Lumen Gentium* meghatározza a szerzetesi intézmények pótolhatatlan szerepét, amelyek tanúsága és működése elválaszthatatlanul hozzátartozik az egyház életéhez és szentségéhez. A személy olyan felszentelés révén tartozik a szerzetesi intézményhez, amely állandóan megújítja a keresztségi elkötelezettséget és átalakítja azt, a megélés intenzitása révén, az eljövendő feltámadás és a mennyei birodalom jelévé (44.).

Mindegyik harmadik rend regulája és szertartáskönyve világosan kifejezi a keresztségi fogadás megújítását. Mivel a harmadik rendiek az Evangéliumot egyéenként és közösségben is hivatottak élni, s erre az egyes rendek karizmái szerint ígéretet is tesznek, ezért az egyház szentségét láthatóbbá kell tenniük. Tanúságot kell tenniük róla világi állapotukban, a maguk karizmáját a világi valóságok közepett megélve. A harmadik rendi testvéri közösségek annak gyümölcsei, hogy igazi kommunió, testvéri egység érlelődik egy-egy helyi egyházi közösségben. A kommuniót példásan ápolják a hierarchiával és a maguk szerzetesi intézményével is, valamint egyik testvéri közösség a másikkal.

Bár a világi harmadik rendek felajánlják együttműködésüket a hierarchiának, csak akkor tudnak működni, ha az elfogadja őket. Kiválóan betölthetik a nem-fölszentelt szolgálatokat, melyekre egyre nagyobb szükség van. A helyi egyháznak azonban nyitottnak kell lennie a Lélek adományainak sokfélesége iránt, s így az iránt, amit egy-egy harmadik rend sajátosan nyújtani tud, kerülve a karizmák egymás elleni kijátszását, s inkább az egység szolgálata által értékelve mindent és megtartva a jót.

A harmadik rendek testvéri közösségei legfőbb értéknek a szerzetesi intézmények alapvető értékeit tartják (imádság, a megtérés munkálása, odaadás, szolgálat), így nagy szerepük lehet az emberi és lelki értékek felemelésében, elősegítésében, segítve a hivatások ügyét is. Mindebben segíti őket struktúráik rendkívüli egyszerűsége és rugalmasságuk az egyház életében felmerülő új gondok iránt.

3.2.2 A harmadik rendek a társadalomban

Mindegyik harmadik rend regulája tartalmazza a testvéri közösség életének két fontos vonatkozását: a tagok figyelmes és elmélyült képzését, illetve azt az igényt, hogy ne csak az egyházi közösségben, hanem a társadalomban is tevékeny és hatékony elkötelezettséget vállaljanak. Tanúságtételük során a tagok három irányban fejlesztik „világi” tevékenységüket: A keresztény értékrend ápolása, készség a szolgálatra, és odaadottság az evangelizációra.

A keresztény értékrend ápolása történik:

a) a családban, amely ki van téve a modern kultúra és civilizáció irányából fakadó veszélyeknek,

b) a testvéri közösség tagjainak képzésében, követve az egyház útmutatásait és törekedve az illető karizma kibontakoztatására, felkészítve őket a mai világ veszélyeivel való szembenézésre,

c) a munkában, ahol igazán eredetit nyújthatnak, hiszen a harmadik rendek a történelem során mindig is követték az idők szavát; ezen a téren tanúságuk arra irányul, hogy humanizálják a munkát, és elhelyezzék Isten teremtő tervében,

d) az emberi környezetben, amelyet szeretnének megőrizni. Így akarják követni a helyi egyházak irányvonalait és megszabadulni a kultúra és a hagyomány minden negatív elemétől.

A készség a szolgálatra egy felismerésből ered. Eszerint minden karizmához hozzá kell tartoznia annak a mozzanatnak, hogy az adott lelkeségi irányt valamilyen szolgálatra váltsuk át, amely kifejezi az egyes harmadik rendek hagyományát, ügyelve az egyház útmutatásaira. A harmadik rendek szeretnék ismerni az egyes püspöki konferenciák lelkipásztori terveit, sajátjukként akarják elfogadni, és szeretnék megvizsgálni, hogyan válthatják ők is valóra azt a maguk rendjének vitalitásával.

Az odaadottság az evangelizációra, illetve a missziós munkára a harmadik rendek megújulásának egyik legismertebb vetülete, még akkor is, ha a testvéri közösségek hajlanak arra, hogy a hozzájuk kapcsolódó szerzetesi intézmény tanúságtételének és tevékenységének pusztán meghosszabbításai legyenek. Az egyes harmadik rendek azzal az állandó törekvéssel végzik vallási gyakorlatukat, hogy a változhatatlan és alapvető elemeket hozzáférhetővé és érthetővé tegyék a mai kultúrára jellemző képek és nyelvi kifejezésmód által. A testvéri közösségek ezért is fogadnak szívesen minden társadalmi rétegből származó embert, hogy így a maguk karizmája új és új formában ragyogjon elő, a testvéri közösségtől igazoltan és elfogadottan.

3.3 Világi rendek⁴⁸

3.3.1 Laikus csoportok, amelyek kapcsolatban vannak szerzetesi intézményekkel

A szerzetesek ma tudatában vannak, mennyire szükséges, hogy az egyház tagjai egyre szorosabban együtt dolgozzanak. Különösen a laikusokkal való együttműködés tűnik számunkra szerzetesi életünk egyik nagy feladatának és lehetőségének, és fontos fejlődést jelenthet az egyház jövőjére nézve is.

⁴⁸ Fr. John Vaughn OFM miniszter generális felszólalása az 1987-es püspöki szinóduson mint a rendfőnökök tanácsának elnöke, Levél az Asszisztenseknek 1987/4.

Látjuk, mennyire fontos, hogy megosszuk lelki karizmáinkat a világiakkal, amint nekik is igényük van a lelki irányításra, az apostolkodási valamilyen formájára és egy imádkozó és őket támogató közösségre.

Néhány szerzetesi családnak van szervezete a világiak számára. Néhány csoport évszázados, míg mások fiatalabb, sőt egészen friss alapításúak.

Néhány csoport az apostoli munka önkéntes formáit emeli ki. Ezek a nagylelkű emberek gyakran megtalálhatók a miszsiókban, a szegények szolgálatában és a lelkigyakorlatos központok személyzetében. Néhányan közülük fontos szerepet játszanak az imádkozó és szolgáló közösségek vezetésében és aktivizálásában.

Sokakat nemcsak az vonz a szerzetesekkel való társulásra, hogy szolgálhatnak, hanem életszentségre is vágnak a szerzetesi közösség lelkiségében és életében való osztozás által. A világiak egyes szerzetesi közösségekhez kapcsolódó közösségi életének új formái is vannak. Nagy éhség tapasztalható a hiteles keresztény lelkiség iránt, hitközösség iránt, az evangéliumi élet iránt, szemben a fogyasztói szemlélettel, a materializmussal, élvezethajszolással.

Néhány szerzetesi közösségnek tulajdonképpen hasonló jellegű, világi lelkiségi vagy apostoli mozgalmak jelentették a kezdetét, és mi szerzetesek különösen tudjuk értékelni az életerőt és lelkesedést, amit ezek a régi és új mozgalmak hoznak, nemcsak az egész egyháznak, hanem a mi saját közösségünknek is. Ha mondhatjuk azt, hogy irányításért és bátorításért fordulnak hozzánk, méginkább igaz, hogy az a nagylelkűség, amellyel alapítóink lelkiségét megélik a világban, felhívás és bátorítás számunkra, hogy mi is megéljük azt, mint szerzetesek.

3.3.2 Harmadik rendek

A keresztény élet néhány mestere nemcsak szerzetesi közösségeknek, hanem világi közösségeknek is adott inspirációt, mégpedig nem azért, hogy fél-kolostorivá váljanak, hanem hogy Istennek ugyanazt a mély megélését kínálja fel nekik is, mint ami a papok és szerzetesek számára elérhető, de a világ kellős közepén, és kifejezetten, mint világi embereknek: házaspároknak, szakembereknek, vagy a politikai élet személyiségeinek. Másrészt, ezek az emberek a világi lelkiségre és jelenlétre jellemző formában kiterjesztették az egyház és a világ felé szerzetesi családjuk karizmáját. A harmadik vagy világi rendek szervezete lehetővé tette, hogy megőrizzék az alapító karizmáját, mivel társulnak egy szerzetesi családdal, amely irányítást és segítséget nyújt nekik. De a világi rend világosan elkülönül a szerzetesrendektől, azokat kiegészíti, a vezetése világiak kezében van, akik lekipásztorukkal egységben használják a maguk adományait az egyház építésére és a társadalom evangelizálására.

Történelmileg nézve, a világi rendek segítették az egyház életben maradását az üldöztetések idején, vagy amikor kevés volt a pap. Sok erős katolikus családnak jelentették a forrásait, amelyekben azután papi és szerzetesi életre szóló hivatások ébredtek. Jelentős hatásuk fedezhető fel a társadalmi rendben, az oktatásban, az egészségügyben, az igazságért, békéért és a kiengesztelődésért folyó munkában. Legfőképpen pedig példát adtak az evangéliumi életszentségre az egyháznak a világ kellős közepén élve. Sokan lettek közülük szentek és boldogok, és folyvást lesznek újabb jelöltek.

A világi rendek ma is képesek arra, hogy újjáélesszék a világi lelkiséget, és az egyház misszióján belül a bekapcsolódásnak és az együttműködésnek új formáit tárják fel. Elfogadják a hierarchiát, csak bátorítást és segítséget kérnek.

A világi rendek a II. Vatikáni Zsinat szellemében megújították szervezetüket és jogrendjüket; ez a megújítás kiemeli a világi hivatás méltóságát, jogukat és igényüket a

felelősségvállalásra, és az egyházban és a társadalomban folytatott tevékenységük jogos autonómiáját.

Több, mint egy millióan vannak: meggyőződéses katolikusok az élet minden területéről. Néhány országban ifjúsági csoportok is léteznek, amelyek az ösztönzést és a felépítést a harmadik rendektől kapják.

Remélem, hogy a Szinódus elismeri ezeknek a szervezeteknek és világi rendeknek az értékét, amelyeknek a világiak számára való lelkiisége a klerikális közösségekkel való együttműködésben alakul és fejlődik. Ez az elismerés bátorítást jelentene számukra, és annak a biztosítékát, hogy a püspökök és a papok is folyamatosan számítanak rájuk és lelkipásztori figyelmükkel kísérik őket.

4. Mi a világiak hivatása a ferences családban?

4.1 A FVR jellegzetességei⁴⁹

4.1.1 A megújult FVR

Az új regula szerint a világi ferences rend egyetlen rend. Nem oszlik négy ágra vagy családra, ámbar a helyi testvéri közösségnek kánonilag kapcsolatban kell lennie a négy első rend valamelyikével. A rendnek megvan a maga világi társasági struktúrája: helyi, regionális, országos és nemzetközi, függetlenül a ferences rendtartományoktól. A világi rend a maga kormányzatában autonóm, világi vezetők vezetik, kiket meghatározott időre választanak. Ezek tanácsot alakítanak minden szinten. Minden tanácsnak van egy asszisztense, akit egy első rend nevez ki. A FVR, mint a ferences család lényegi alkotórésze, ferences jellegét nem a kisebb testvérektől vezeti le, hanem Szent Ferenc karizmájától a katolikus egyházban.

Az új kánonjogi törvénykönyv a regulát néhány helyen pontosítja. A rend a világiak nemzetközi nyilvános társulása a Szentszék teljes joghatósága alatt. Ugyanez a Szentszék a rendet a helyi ferences miniszter provinciális, regionális és országos szintű provinciális és a négy miniszter generális altius moderamen-je alá helyezi.

Három pontot kell hangsúlyozni: először az új regulának megfelelő képzés szükségességét; másodsor az életre szóló fogadalomtétel szükségességét a teljes tagsághoz; harmadszor az apostoli feladatok szükségességét a testvéri közösségekben és a világi ferencesek egyéni életében.

4.1.2 A világi ferencesek apostolkodási területei

Követve Jézus és Ferenc példáját; akik „körüljártak jót cselekedve”, a ferences apostolkodás alapelvét így határozhatjuk meg: „Bármilyen emberi szükségletet találtok, igyekezzetek azon segíteni.”

Fontosabb egy ferences számára, hogy különleges valaki legyen, minthogy valami különlegeset csináljon. Lényeges, hogy Krisztus és az Evangélium követője legyen, ahogy Szent Ferenc. Hogy azzá legyen, ahhoz nem kell valami különlegeset tennie, de apostoli lelkületűnek kell lennie.

Következésképpen nem tudok olyan specifikus apostolkodási területet meghatározni, amit a világi ferencesek világszerte ellátnak. Általában a világi ferenceseknek mindenhol sok apostoli feladatuk van, kezdve saját családjuktól az egyházközségig. Sajnos gyakran nem társítják az apostolkodót világi ferences mivoltával, ők pedig nem mint ferencesek lépnek fel apostoli munkájukban.

Tapasztalatom szerint ritkán van egy helyi testvéri közösségnek felismerhető apostoli elkötelezettsége, melynek minden tag vagy a többség elkötelezi magát. Vannak kiugró példák, pl. Lizabonban többszáz éve néhány helyi testvéri közösség vezet egy kórházat.

⁴⁹ Rádióinterjú Carl Schaferrel (Levél az Asszisztensekhez, 1987/1)

4.1.3 A FVR szerepe a ferences mozgalomban

Minden jogi dokumentumunk a négy első rendé is, valamint a FVR-é is világosan rámutat, hogy a fogadalmas világi ferences éppúgy ferences, mint a fogadalmas szerzetes, vagy a fogadalmas klarissza.

A FVR tagjainak feladata, hogy teljesen éljék a világiak keresztény hivatását, ahogyan azt a II. Vatikáni Zsinat leírta, Szent Ferenc inspirálta, s a ferences szerzetesek elősegítik. Az ilyen isteni gondviselésben való élet gyümölcse bizonyára a világiak megújult testülete lesz az egyházban és az élet minden területén: megújult katolikus családi életet, szerzetesi és papi hivatásokat fog eredményezni. Világos, hogy lényeges szerepet játszanak a ferences családban és az egész egyház újjáépítésében.

4.2 A régi és az új regula összehasonlítása⁵⁰

VI. Pál pápa a következőket írja az új regulát jóváhagyó levelében: „jóváhagyjuk és apostoli hatalmunknál fogva megerősítjük Szent Ferenc Világi Rendjének ezt a reguláját ... Ugyanezen levelünkkel apostoli hatalmunknál fogva érvénytelenítjük az előző regulát, melyet egykor Szent Ferenc III. Rendje Regulájának neveztek. Azt akarjuk, hogy a jelen dokumentum tartós hatályú legyen és hogy mind a jelenben, mind a jövőben betartassék, minden ellenkező körülmény ellenére.” Hasonlítsuk most össze az új regulát az előzővel.

I. fejezet: A FVR

1. A ferences család
2. A Ferences Világi Rend mivolta és a fogadalom
3. A regula célja

II. fejezet: Az életforma

4. Az evangéliumi élet
5. Krisztus jelenlétének keresése
6. Keresztség és megtérés
7. Bűnbánat és kiengesztelődés
8. Imaélet és szentségi élet
9. Mária tisztelete
10. Engedelmesség
11. Szegénység
12. Tisztaság
13. Testvériség
14. A világ építése
15. Igazságosság
16. Munka
17. Család és nevelés
18. A teremtmények tisztelete
19. Béke, öröm és remény.

III. fejezet: A testvéri élet

20. Felépítés
21. Tisztségek
22. A helyi közösség és alapítása
23. Felvétel és képzés

⁵⁰ Carl Schafer, Levél az Asszisztensekhez, 1988/4

24. Élet a közösségben
25. Közös tevékenység
26. Az asszisztencia és a vizitációk

XIII. Leó regulájának témái:

I. fejezet: A felvétel, a próbaév és a fogadalom

1. Felvételi föltételek
2. Házasság
3. A rendi ruha
4. Újoncév és fogadalom

II. fejezet: A fegyelmezett életmód

1. Egyszerűség a ruházatban
2. Világias szórakozások
3. Mértékletesség és asztali imádság
4. Rendi böjt
5. Szentgyónás és áldozás
6. A rendi ima
7. Végrendelet
8. Jó példa és sajtó
9. Szeretet és egyetértés
10. A nyelv fékezése és a lelkiismeretvizsgálat
11. Szentmise és havi összejövetelek
12. Szeretetadományok
13. A beteg rendtagok gondozása
14. Gondoskodás az elhunytakról

III. fejezet: A hivatalok, a látogatás és a szabály megtartása

1. A rendi hivatalok
2. A látogatás
3. A látogatók kinevezése
4. Kizárás
5. A szabály kötelező ereje
6. Felmentés

Sokatmondó a két tartalomjegyzék egybevetése. Az új regula gondot fordít arra, hogy tisztázza a FVR lényegét, alapvető célját. A regulát nemcsak jogi előírások gyűjteményének tekinti, hanem megfogalmazza az eszményt is, amely a tagokat mozgatja. Alkalmazkodik a világi élet feltételeihez.

A FVR bemutatása után a keresztséghez méltó élet elemeiről van szó (4-9. pontok). A ferences eszményből fakad az eukharisztia, a megtérés, a Krisztus-követés és az elmélyült imaélet kiemelése.

Különösen fontos annak a kérdésnek a tisztázása az új regulában, hogy mit jelent a FVR számára a három klasszikus szerzetesi fogadalom. Ha a FVR nem szerzetesrend, akkor nem ez a három eszmény alkotja a fő gerincét az eszményének. Tagjai az „evangéliumi életre” tesznek fogadalmat. Mégis, az engedelmisség, a szegénység és a tisztaság tágabb érvényű lelki valóságok, és ezért a világi hívő számára is kell azokat értelmezni. Ez történik a 10-12. pontokban.

Az életforma bemutatása végén olyan területeket érint a regula, amelyek kifejezetten a világi hivatáshoz tartoznak (13-19.). A III. fejezetben a testvéri élet bemutatása jóval egyszerűbb, mint a régi regulában, hiszen a konkrét előírások a Rituáléban és a Konstitúciókban, illetve Statutumokban találhatók.

A régi regula azonnal az előírásokkal kezdi.

Hasonlítsuk most össze a két regulát a felépítés, a vezetők, a tagok élete és a nyelvezet szempontjából.

4.2.1 Felépítés: nem helyi, hanem nemzetközi alapon

Vannak, akik azt mondják, hogy a ferences szellem számít és ezért nem kell az időnket különféle struktúrákkal elvesztegetni. A struktúra azonban bizonyos szellemet testesít meg. A struktúra vagy hátráltatja az őszinte hitet, vagy segít annak kifejezésében. Szellemünk, lelki életünk megújulása elkerülhetetlenül szükségessé teszi a struktúra megújítását.

A Leó-féle szabályzat a harmadrendet csak helyi egyesüléseknek tekintette (I.3).

XIII. Leó pápa számára a Ferences Harmadik Rend egy nem egészen pontosan meghatározott rend volt, mert tekintet nélkül arra, hogy mely rend szerzeteseihez kapcsolódtak az egyesülések, valamennyi helyi egyesülés ugyanakkor a szabályzatnak volt alávetve. A helyi egyesülések azonban kevés hasonlóságot mutattak, vagy egyáltalán nem hasonlítottak egymásra, és ez a megállapítás vonatkozott arra az esetre is, ha ugyanaz a szerzetesrend irányította őket. Ritkán voltak kapcsolatban a többi, más szerzetesrend által irányított helyi egyesülésekkel. Úgy tűnt, hogy a szerzetesek szinte birtokolták az egyesületeket, és Kapucinus Harmadrendről, Konventuális Harmadrendről stb. beszéltek. Gyakorlatilag, a Ferences Harmadrendet négy különböző ágazatban vezették, három ágazat az első rendhez és egy a Szabályozott Harmadrendhez tartozott. Azokban az országokban, ahol a struktúrák a helyi szint fölé emelkedtek, provinciális struktúrák alakultak ki és ezek azon szerzetesrendek provinciáin alapultak, amelyek ott sok helyi egyesülést vezettek. A Leó-féle regula nem írt elő tartományi struktúrákat. A régi szabályzat szerint a szerzetesek mint tartományfőnökök, gvardiánok és vizitátorok jelentek meg a regulában (III. 2-3). A vizitátoroknak évente legalább egyszer meg kellett vizsgálni, hogy betartják-e a regulát. A vizitátorokat az első rendből vagy a Szabályozott Harmadrendből kellett választani, és kérésre a provinciálisok vagy a helyi előjárók bízták meg őket. Laikusok nem lehettek vizitátorok (III. 3).

VI. Pál regulája a FVR-et az „egész világon elterjedt, szervezett katolikus testvéri közösségnek” tekinti (2.), amely különféle szintű helyi, regionális, országos és nemzetközi testvéri közösségekre van felosztva. A VI. Pál-féle FVR szigorúan egyetlen rendet alkot, amelynek a szerzetesektől független, saját struktúrája van. Az új regula nem irányoz elő az első rendhez igazodó provinciális struktúrát a FVR részére, hanem inkább olyan regionális testvéri közösségnek tekinti, amely szükségszerűen interobedienciális: magába foglalja a terület valamennyi helyi testvéri közösségét, tekintet nélkül arra, hogy melyik szerzeteságtól kapják az asszisztent. Ez az elrendezés szoros együttműködést tesz szükségessé a helyi testvéri közösségeket segítő egyes szerzetesrendek és tartományok között.

A testvérek úgy szerepelnek a VI. Pál-féle regulában, mint a négy ferences szerzetesrend előjárói, továbbá mint vizitátorok és lelki asszisztensek. A regula szándéka, hogy a testvéri közösségeket „alkalmas és felkészült szerzetesek” segítsék lelkileg, akiket” a négy ferences szerzetescsalád” ad. A világi miniszter lekipásztori látogatást is kér az illetékes szerzetesi előjáróktól, valamint testvéri látogatást a magasabb szintű testvéri közösség miniszterétől. Az utóbbi esetben a vizitátor egy laikus személy.

4.2.2 Vezetők: klerikusok helyett világiak

XIII. Leó regulájában a ferences pap úgy szerepelt, mint a Ferences Harmadik Rend vezetője, bár a hivatalokat a világi tagok összejövetelén osztották ki (III,1), és a havi találkozókat a világi miniszter hívta össze (II,11). A gyóntató dönthette el, hogy egy házas

asszonyt fel lehet-e venni férje beleegyezése nélkül (I,2). A szerzetesi vizitátort bízták meg a Rend felügyeletével és ő hívott össze minden tisztségviselőt és tagot egy találkozóra (III,2). Neki és a ferences szerzetesek előjáróinak teljes hatalmuk volt, hogy valamelyik tagot felmentsék a regula bármilyen előírása alól (III,6).

Az előző regula nem tett említést lelki igazgatóról, s csak annyit mondott, hogy a tagok „szabályszerűen tegyenek fogadalmat” (I,4). E regula értelmében azonban a szerzetes pap volt a helyi testvéri közösség lelki igazgatója, aki gyakran elnökölt az összejöveteleken, még ha volt is világi minisztere a testvéri közösségnek (II,11). Gyakran ő volt a pénztáros és a titkár is, bár ezeket világiaknak kellett volna ellátniuk. A lelki igazgató vette fel az új tagokat és fogadta el fogadalmukat, az akkori Rituálé előírása szerint.

VI. Pál regulájában „különböző szinteken a közösséget a tanács és a miniszter (vagy elnök) vezeti, akiket a fogadalmas tagok választanak...” (21.). A helyi testvéri közösség tanácsára tartozik „az új testvérek felvétele” (23.). A nehézségekkel küzdő tagok „testvéri párbeszédben tárgyalják meg ügyeiket a helyi közösség tanácsával”. „Ez a tanács az illetékes a közösség tagjainak ... elbocsátását illető minden kérdésben” (23.). „A tanács rendszeresen szervezzen összejöveteleket és gyakori találkozásokat” (24.). A testvéri közösség minden szintjén a miniszter a tanács beleegyezésével kérjen rendszeres lelkipásztori és testvéri látogatást (26.).

Az új regulában nincs hely lelki igazgató számára. Hangsúlyt kap a világiak és szerzetesek közös felelőssége a testvéri közösségek iránt minden szinten, ezért kell a tanácsnak „megfelelő és felkészült szerzeteseket” kérnie „lelki segítségük céljából”. E regula szerint és az 1984-es Rituálé szerint a helyi testvéri közösség minisztere veszi fel az új tagokat és fogadja el fogadalmukat, máskülönben a fogadalom nem érvényes.

4.2.3 A tagok élete: az áhítatgyakorlatoktól az apostoli életig

A régi regulában az eszményi ferences terciárius engedelmes és ájtatos volt. A felvétel egyik feltétele volt a teljes lojalitás a római egyházhhoz és a Szentszékhez (I,1).

Fogadalmukban azt ígérték, hogy engedelmeskednek az egyháznak (I,4). Szelíden kellett fogadniuk a vizitátor feddését, és nem volt szabad megtagadniuk a penitencia elvégzését (III,2). Az engedetlen tagokat, ha nem hódoltak be, el kellett bocsátani a Rendből (III,4).

A regula felét az tette ki, hogy a terciárius életszabályát az áhítatgyakorlatok keretében írták elő. A II. Vatikáni Zsinat reformjai előtt a liturgia csak a klérus számára tette lehetővé a nyilvános és aktív részvételt. Ilyen összefüggésben a böjt és az önmegtartóztatás (II,4), a szentségek havi vétele (II,5), az officium divinum napi elmondása (II,6), a napi misehallgatás (II,11) és a megholt tagok temetésén való részvétel (II,14) főleg egyéni áhítatgyakorlatok voltak a laikusok részéről.

Alig történt utalás az apostoli életben való részvételre: családi életükben jó példával kellett előljárniuk és szorgalmazniuk kellett a jócselekedeteket (II,8); igyekezniük kellett a széthúzások megszüntetésére (II,9); segíteniük kellett a szegényebb tagokat (II,12) és látogatniuk a betegeket (II,13). A regula nem tárgította ki az apostoli élet hatókörét családjuk és testvéri közösségük határain túl.

Az új regulában az eszményi világi ferences nem kevésbé engedelmes és áhítatos, de megkívánják tőle, hogy több kezdeményezéssel éljen engedelmisségében, és áhítatgyakorlatait a Szentírásra és az aktív résztvevőként végzett liturgiára alapozza. A világi ferencesek viszonya a ferences szerzetesekhez nem az alávetett engedelmisség, hanem az „életszerű kölcsönösség” (1.). Viszonyuk a klérussal „egység a pápával, a püspökökkel, a papokkal, a bizalom szellemétől áthatott olyan dialógusban, mely nyitva áll apostoli kezdeményezésekre” (6.), „Jézus megváltó engedelmisségével egységben, aki akaratát Atyja kezébe helyezte” (10.).

A Szentírásra alapozott lelkeség a mozgatója áhítatgyakorlatainknak. „Fogadalommal kötelezik el magukat arra, hogy az evangélium szerint éljenek” (2.). „Regulájuk és életszabályuk ez: megtartani a mi Urunk Jézus Krisztus evangéliumát, ... mindent megtesznek, hogy az evangéliumot gyakran olvassák” (4.). „Kutassák Krisztus eleven és hatékony jelenlétét testvéreikben, a Szentírásban, az egyházban és a liturgikus cselekményekben” (5.). „A keresztség által, melyben meghaltak és feltámadtak Krisztussal, az egyház élő tagjaivá lesznek, és fogadalmuk révén most még szorosabban kapcsolódnak hozzá” (6.). Az egyház szentségi életében a kiengesztelődés szentsége (7.), a házasság esetében a házasság szentsége (8.), és főleg az Eucharisztia által kell résztvenniük. Ne pusztán „végezzék a zsolozsmát”, hanem „kapcsolódjanak be az egyház által ajánlott liturgikus imák valamelyikébe”, „újra átélve Krisztus életének titkait” (8.). Ezek az imák az új szertartáskönyv szerint a következők lehetnek:

- a) A Reggeli Dicséret és a Vecsernye elimádkozása közösen vagy egyénileg. A testvéri közösség összejöveleire ajánlatos ezeket imádkozni.
- b) A helyi egyházban szokásos Kis zsolozsma.
- c) Szűz Mária Kis zsolozsmája.
- d) Szent Ferenc zsolozsmája az Úr misztériumairól (Officium Passionis).
- e) A tizenkét Miatyánk zsolozsmája. Gazdagítsuk rövid bibliai idézetekkel s alkalmazzuk az egyház imaóráihoz. Sokhelyütt szokásban van ez az imamód, mely a konkrét élethelyzetekben alkalmazható.

Az új regula megmutatja a kreatív engedelmesség és a szentírási lelkeség szükségszerű következményeit. Hat cikkelyt szentel a testvéri közösségen túlnyúló apostoli életnek. Az apostoli tevékenységet szentírási fogalmakkal élve mutatja be: „egy testvéribb és evangéliumi világot építsenek, hogy eljőjön Isten országa ... a keresztes szolgálat szellemében” (14.). A világi ferencesek mozdítsák elő mindenütt a békét és örömet (19.), valamint az igazságosságot, „különösen a nyilvános élet területén” (15.). Munkájuk apostoli életük része, „mely által részt vehetnek a teremtésben, a megváltásban és az emberi közösség szolgálatában” (16.). Családjuk is ennek területe, ahol megvalósítják „a béke, a hűség és az élet tiszteletének ferences szellemét” (17.). A környezetvédelem a világi ferences apostoli élet kitüntetett területe (18.), ahol arra törekszenek, hogy a „visszaélés kísértését elkerülve eljussanak az egyetemes testvériség ferences felfogására” (18.).

4.2.4 Nyelvezet: szerzetesi helyett világi

Nyelvezetünk mindig hűen mutatja gondolkodásunkat, hitünket és értékeinket. A Leó-féle regula a Ferences Harmadik Rendhez szólt (I,1), melynek tagjait „terciáriusoknak” nevezte, akik egy évet töltöttek a „noviciátusban”, majd „fogadalomra” bocsátották őket (I,4). Naponta „végezték” az officium divinumot (II,6). Minden szakkifejezést a szerzetesi életből vettek át, ezért beszéltek novíciusokról, jelöltekről, novíciusmagiszterekről, III. rendi provinciákról és miniszter provinciálisokról. A gyakorlat követte a szóhasználatot. A terciáriusok fogadalmukkor szerzetesi nevet vettek fel, s továbbra is szerzetesi habitust viseltek, bár a Leó-féle regula ezt skapuláréval és kordával helyettesítette (I,3). Testvérnek és nővérnek szólították egymást a világi életben. Férfiakat és nőket külön testvéri közösségekbe osztottak be, vagy találkozó alkalmával a templom két külön oldalán helyezkedtek el.

Az új regula a Világi Ferences Rendnek szól (2.), melynek tagjait úgy emlegeti, mint világi ferenceseket (4.), akik a „bevezetés”, majd az „egyéves képzés” után „fogadalmat” tesznek (23.). „Bekapcsolódnak a liturgikus imába” (8.). A szerzetesek részéről „lelki segítségben” részesülnek (26.). Ez a regula a szerzetesi élet kifejezéseit lefordítja a világi emberek számára megfelelő kifejezésekre. A jelentkezőket a neveléssel, képzéssel megbízott

tisztségviselők képzik. A FVR-nek területi testvéri közösségei vannak, amelyet a területi miniszterek és tanácsaik vezetnek.

A gyakorlat követi a szóhasználatot. A tagok megtartják a keresztségben kapott nevüket és úgy szólítják egymást, mint más világi emberek. „Mekülönböztető ferences jelet” hordanak (23.), mint pl. jelvényt, utcai ruhájukon. Férj és feleség ugyanahhoz a testvéri közösséghez tartozhat és egészen természetes, hogy találkozóknál során egymás mellett ülnek.

A XIII. Leó által leírt világi ferences életeszmény világosan különbözik a VI. Pálétól. Az eltörölt regulában az „engedelmesség” (I,1) és a „jámborság” (II,8) a kulcseszmények. Az új regulában is megmaradnak eszménynek, de megújított formában. Itt már a „dialogus” és az „apostoli hatékonyság és teremtőkészség” a kulcseszmények (6.). A testvéri közösségnek szüntelenül ügyelnie kell arra, hogy a megújított világi ferences eszmény útját járja.

4.3 A FVR jelenlegi mivolta és jogállása⁵¹

4.3.1 A FVR az új regula tükrében

A világi ferences rend az új regula tükrében a következő:

1. Egyetlen rend, „minden katolikus testvéri közösség szerves egysége” (2.), nincs négy ágra, vagy familiákra osztva, bár minden helyi társaság kánolilag összeköttetésben áll az egyik szerzetes renddel (26.).
2. Világi testvéri közösségekre alapozódik: „helyi, regionális, országos és nemzetközi testvéri közösségekre” (20.), függetlenül a ferences provinciáktól.
3. Autonóm kormányzásában világi vezetők serkentik és vezetik, kik a tanácsokat képezik minden szinten, és akiket meghatározott időre választanak (21.). A konstitúciók szabják meg a tisztség időtartamát. Minden tanácsban van egy asszisztens, akit valamelyik szerzetesrend jelöl ki (26.).
4. A ferences család lényeges része (1-2.), ferences jellege nem a szerzetesektől, hanem Szent Ferenc karizmájától származik a katolikus egyházban (1.).
5. A tanácsokat minden szinten rendszeres testvéri látogatás keretében látogatja meg egy világi vezető, vagy egy magasabb szintű küldött, s rendszeres pasztorális látogatás keretében egy ferences miniszter, vagy annak küldötte (26.).

4.3.2 A FVR a kánoni törvénykönyvben

Az új kánonjogi törvénykönyv a harmadik rendet úgy határozza meg, hogy mint világiak nemzetközi, nyilvános társulását, mely nem tartozik sem a helyi püspök, sem egy ország püspökei, hanem a Szentszék alá (Can.312.1,1). A tagok apostoli életet élnek és keresztyén tökéletességre törekszenek annak a szerzetesi intézménynek az altius moderamen-je alatt, melynek karizmáját osztják (Can.303.). Most nem akarjuk az altius moderament a különböző modern nyelvekre lefordítani, mert jelentése néhány évi gyakorlat után jobban tisztázódik majd. Ha „teljes irányításnak” fordítjuk, talán túl erős. Már nem beszélünk „spirituális direktorról”. Ha ehelyett „felsőbb vezetésnek” fordítjuk, talán túl gyenge. Jobb latinul hagyni és jelentését a gyakorlat folyamán pontosítani.

Előfordulhatnak jogi intervenciók a négy ferences rend legfőbb vezetői részéről, kik a legfelső szinten felelősek a FVR-ért a Szentszék és a világegyház előtt. Garantálniuk kell, hogy „megőrzik a hit és erkölcs egységét, s hogy az egyházi fegyelmet nem sértik meg”

⁵¹ Levél az Asszisztensekhez, 19871

(Can.305.1). Elegendő okkal visszautasíthatják egy-egy választás jóváhagyását. Megtagadhatják valakinek a FVR egy testvéri közösségébe való fölvetelét.

A FVR a helyi miniszter provinciális, a regionális és országos provinciálisok és a négy nemzetközi rendfőnök altius moderamen-je alatt áll. (A Can.305.1 alkalmazása a FVR-re.)

4.3.3 A FVR a szerzetesek konstitúcióiban

A négy ferences férfi ág (OFM, OFMConv., OFMCap., és TOR), a FVR regula előírásaival megegyezően, ékesszólóan leszögezi a szerzetesek kötelességét, különösen a minisztereket, hogy garantálják a folyamatos és megfelelő pasztorális és spirituális asszisztenciát a FVR-ben és rámutat ennek indokaira.

Az egyház a ferences első rendek és a Szabályozott Harmadik Rend (TOR) gondozására bízta rá a FVR-t. A ferences szerzetesek (férfiak és nők egyaránt) és a világi ferencesek között alapvető kölcsönösség áll fenn, melyet még tovább kell fejleszteni, mivel ugyanahhoz a lelki családhoz tartoznak, mivel közös az eredetük, közös a karizmájuk, s mert hivatásuk, hogy egyenlően tanúskodjanak az egyházban.

Az általános konstitúciók, melyek a törvénykönyvön alapulnak, szintén jelzik a FVR asszisztencia szándékát és alapvető vonásait (Ld. CCGG OFM 55-63.).

Ezekben a dokumentumokban fektették le a FVR jellegét és igazi hivatását, valamint a világi ferencesek vezetőinek és tanácsainak hatáskörét és felelősségét a FVR testvéri közösségek irányításában, Az asszisztencia szándéka, hogy előmozdítsa a FVR-tagok evangéliumi életét, garantálja hűségüket a ferences karizmához, együttműködjenek abban, hogy a FVR misszióját az egyházban és a társadalomban megvalósítsák, előmozdítsák az egységet a ferences családdal, a hűséget és egységet az egyházzal (a regula szellemével és a közös felelősséggel összhangban).

Ez kettős szolgálat:

1. Az első rend és a TOR generálisai által gyakorolt altius moderamen, összhangban a régi hagyománnyal és az egyháztól kapott küldetéssel.

2. A testvéri közösségek és tanácsaik spirituális és apostoli buzdításának testvéri szolgálata (Vesd össze: Általános Konst. OFM 61; OFMConv., 133; OFMCap., 95; Ált.Alapsz. OFMConv., 53.).

A testvéri közösség tanácsának feladatai az 1978-as Regula alapján⁵²

1. A testvéri élet jellegzetességeit megvalósítani

1. Éleszteni a testvériség szellemét és valóságát különböző szinteken (Reg. 20. p.): a/ evangéliumi alapon kialakítani és megvalósítani laikusok közösségét;

b/ elősegíteni a communio életszerű tapasztalatát, túllépve a klub vagy a baráti társaság szintjén.

2. Lelkesíteni és vezetni a testvéri életet (21a p.):

a/ az egység alapjaként életet, inspirációt és motivációt kelteni;

b/ a cselekvés elveként irányt, körvonalakat, szervezést és szolgálatkészséget nyújtani.

⁵² Levél az Asszisztensekhez, 1985/2

3. Felismerni a testvéri közösség szükségleteit, hozzásegíteni a közösséget, hogy maga fejezze ki igényeit (21b.):

- a/ felfedezni a testvéri közösség arculatát;
- b/ a jellegzetességeket, szerepeket ezeknek az igényeknek függvényében megfogalmazni.

4. A testvéri közösségen belül kifejleszteni az egyházas érzéket, az apostolkodás érzékét, a ferenceség iránti érzéket (22. p.):

- a/ konkrétá tenni a testvéri közösség szerepét az egyházon és a ferences családon belül;
- b/ érlelni a testvéri közösségben elvetett magot valamilyen apostoli, egyházi, ferences tevékenység elvégzésére.

2. Őrizni és szavatolni a részvétel élénkségét

5. Megállapítani az újonnan jövők hivatását és befogadni őket a Rendbe (23a p.): p.):

- a/ megismerni a képzés alatt állókat és a Rendben való részvétel követelményeit;
- b/ tudni imádságban megállapítani egy-egy jelölt hivatását.

6. Felügyelni a képzési program fölött (23b p.):

- a/ kiválasztani, kiképezni és kipróbálni a nevelőket;
- b/ felfedezni és átvenni a legmegfelelőbb képzési formát, amely az elkötelezettséghez vezet.

7. Fenntartani a fogadalmások elkötelezettségét (23c p.):

- a/ biztosítani a fogadalmások számára egy fenntartó programot a közösségen belül;
- b/ biztosítani egy állandó lelki lendületet, hogy felismerjék és állandósítsák Isten jelenlétét életükben.

8. Segíteni a testvéri közösségnek azokat a tagjait, akik különleges nehézségekkel küzdenek (23d p.):

- a/ megteremteni a bizalom és párbeszéd légkörét, hogy ezek az emberek megnyíljanak;
- b/ vállalni a kezdeményezést, amikor ezek a gondok előjönnek.

9. Elrendezni a közösségből való ideiglenes vagy tartós eltávolítást, ha szükséges (23e p.):

- a/ megismerni a körülményeket a visszalépés, elküldés vagy felmentés megadásához;
- b/ gyöngéden és nagylelkűen eljárni és felhasználni a magasabb szinthez való folyamodást.

3. Erősíteni a közösséget

10. Előkészíteni és megvalósítani a testvéri közösség rendszeres és gyakori találkozását (24a p.):

- a/ leírni és alkalmazni a találkozó anyagát és napirendjét: imádság, tanulás, munka, párbeszéd, kikapcsolódás;
- b/ megtartani a testvéri közösség tanácsának rendszeres összejöveteleit látni, ítélni, cselekedni.

11. Találkozni más ferences csoportokkal (24b p.):

- a/ kezdeményezni és meghívásokat elfogadni: lelki programok, közös tevékenység, közös szolgálatok;

b/ aktívan és jól résztvenni a testvéri közösség magasabb fórumán.

12. A testvéri közösség folyamatos képzésének biztosítása (24cp.):

a/ állandó programot fenntartani;

b/ kialakítani a nevelés műhelyét: anyagok és nevelők.

13. Gondoskodni a testvéri közösség és a felsőbb szintek anyagi szükségleteiről (25. p.):

a/ felbecsülni az energiákat, időt és a lehetőségeket;

b/ előteremteni a testvéri élethez szükséges pénzt.

14. Biztosítani a tagok lelki jólétét és élénk közlekedést a ferences szerzetesekkel lelki asszisztencia révén (26b):

a/ gondoskodni arról, hogy a testvéri közösség rendszeres vezetést kapjon, tanács, képzés és egyéb téren;

b/ felvenni és ápolni a jó kapcsolatokat a ferences szerzetesekkel.

15. Ügyelni, hogy a ferences világi regulát helyesen, a ferences karizmához hűen éljék (26b p.):

a/ jogszerűen kérni a lelkipásztori és testvéri látogatásokat;

b/ a testvéri közösséget lelkileg, pszichológiailag és anyagilag felkészíteni a lelkipásztori és testvéri látogatásokra.

5. fejezet: Az „assistencia spiritualis” (lelki segítség)

A FVR egyetlen egységes rend, melynek lelki segítségét (assistencia spiritualis) az első rend négy rendfőnökére bízta a Szentatyá: kisebb testvérek (OFM), minoriták (OFMConv), kapucinusok (OFMCap) és a Szabályozott Harmadik Rend (TOR). A rendfőnökök ezt a feladatukat egy-egy ún. assistens generalis, vagyis az egész rendért felelős lelki segítő által töltik be; a FVR vezetői nem ezek a segítőik, hanem az országos tanácsok által választott világiak. A lelki segítség fogalma megújult gondolkodást követel meg a kisebb testvérektől is, amennyiben leszámol a világiak feletti gyámkodás és a helyi ferences rendház pusztán baráti közösségének gondolatával, és feladatul a ferences karizma hiteles megéléséhez való hozzásegítést tűzi ki. Az OFM assistens generalisa rendszeresen körleveleket ad ki az ilyen téren aktív rendtagok munkájának segítésére. A magyar ferencesek ezeknek a körleveleknek a szellemében kívánják a világi rendet segíteni a megújulásban.

Az új regula és az új konstitúció alapján a világi ferencesek közössége a területükön élő Első Rend (OFM, stb.) miniszteréhez fordulnak lelki segítségért. A régi rendszerű harmadik rend a felosztás és üldöztetés miatt vagy nem működhetett, vagy elszakadt a ferences család egyetemességétől.

5.1 A lelki segítség alapelvei⁵³

A lelki asszisztensnek rendes körülmények között ferences papnak vagy szerzetesnek kell lennie az első rendből. Ha nincs ilyen, ki lehet nevezni helyi asszisztensnek egy papot, szerzetest vagy szerzetesnőt egy másik ferences intézményből, illetve egy világi papot vagy diákönust, aki jó lenne, ha világi ferences lenne.

Az asszisztensek bármilyen szinten szívesen vegyék a szerzetesek és szerzetesnők együttműködését, azokét is, akik nem ferencesek a világi ferences rend szolgálatában, tiszteletben tartva eközben a kánonjogi törvényt és a FVR autonómiáját.

A kisebb testvérek részéről a világi ferences testvéri közösségeknek nyújtott lelki támogatást akkor kezdjük megérteni, ha, mint ferences szerzetesek, ún. alapvető döntéssel (optio fundamentalis) állunk a világi ferencesek mellé. Ez az alapvető döntés két dolgot foglal magában:

5.1.1 Meggyőződés a FVR-rel kapcsolatban

A FVR szükséges a ferences karizma teljességéhez.

A FVR egyenlőképpen, hitelesen és teljesen ferences csoport, melynek ugyanolyan történelme, lelkisége és küldetése van, mint a ferences szerzeteseknek, és ugyanolyan tartós elkötelezettséggel jár.

A FVR: világiak egyházi és apostoli közössége, mely egy szerzetesi családhoz kapcsolódik, hogy valóra váltsa ugyanazt a lelkiséget, és hogy részt vegyen egy bizonyos eszményben és küldetésben.

A FVR: az egyház által elismert társulás, mely jogi személyiséggel rendelkezik a testvéri közösség minden szintjén, melynek jogi identitása az első rendhez kapcsolódik, fenntartva bizonyos autonómiát az irányításban (saját miniszterek), a lelki életben, sajátosan világi megnyilvánulással, mindennapi tanúságtételével és apostolkodásával az egyházban és a világban.

⁵³ Levél az Asszisztensekhez, 1985/2

A FVR tagjai tevékeny részesei a ferences karizmának, az egyház építésének, Isten Országába kibontakoztatásának.

Az első rendnek jogi természetű kötelessége van a FVR-del szemben, amit latinul *altius moderamen*-nek, felsőbb irányításnak mondunk, és amely a következő feladatokat jelenti:

Az igaz katolikus hit és a ferences karizma elősegítése és szavatolása a FVR-ben; gondoskodás arról, hogy a FVR tagjai teljesen és híven megkapják szerzetesi intézményünk szellemét; törekvés arra, hogy a FVR tagjainak lehetőségük legyen ferences életük és küldetésük valóra váltására világi életük területein; a FVR védelme, fejlesztése és támogatása.

5.1.2 A meggyőződés kifejezése

Ez az alapvető döntés a FVR mellett a lelki támogatásnak nevezett tevékenység révén nyer kifejezést és megvalósulást. A lelki támogatás elsősorban egy meggyőződés a kisebb testvér szívében, hogy a világi ferencesek egyenlő és hiteles részesei a ferences karizmának, életnek és küldetésnek. Ezt a meggyőződést kifejezésre kell juttatni a képzés éveiben. Meg kell erősíteni a fogadalmas évek során az előljárók erőfeszítései és a közös élet révén: káptalanok, lelkigyakorlatok, buzdítások. Ápolni kell minden elképzelhető közös program révén a világi ferencesek és a kisebb testvérek között.

A lelki támogatás valós elkötelezettség is egy szerzetesi közösség részéről, hogy egy világi ferences testvéri közösséggel összekapcsolja életét és így elmélyítse, ami a ferencesség e két kifejeződésében közös:

- Imádság, istentisztelet, lelkigyakorlatok, különösen a ferences szerzetesi közösség nagyobb ünnepei alkalmával.

- Közös tevékenységek, közös étkezések, közös ünneplések.

- Egyeztetett erőfeszítések az evangelizáció terén, különösen a FVR regulája által jelzett öt területen: igazságosság, munka, család, környezetvédelem, béke.

Végül, a lelki támogatás erőfeszítés a kisebb testvér részéről, akit közössége kijelölt, hogy egy világi ferences testvéri közösségnek inspirációt, motivációt, lehetőségeket és szükséges ismereteket nyújtson, és az így valóra válthassa ferences életét és küldetését, egyházi jellegét és apostoli feladatait.

Ennek elérésére a lelki asszisztens a következő területeken gyakorol lelkipásztori és testvéri szolgálatot:

- megteremti az egyházi közösséget, részesítve a világiakat az Eukharishtiában és Isten Igéjében,

- táplálja lelki életüket és előmozdítja apostoli életüket az igehirdetés, a tanítás, a személyes tanúságtétel és a lelkesítés egyéb formái által,

- formát ad az evangéliumi életre saját példájával és saját személyes elkötelezettségével a ferences hivatás iránt,

- segíti a tanácsot, hogy valóra váltsa felelősségét a világi ferences testvéri közösség szolgálatában, lelkesítésében és vezetésében, részt vesz a testvéri közösség vezetésében, mint a tanács egyik tagja.

- kezdeményezője és cselekvő részese a kezdeti vagy folyamatos képzésnek, azzal hogy példát ad, tanít és segít nevelni a testvéri közösség nevelőit.

- tanúja és eszköze és világi ferences testvéri közösség és a szerzetesi közösség közti élő egységnek és kölcsönös kapcsolatnak,

- közvetíti az információkat és a kezdeményezéseket a FVR és az Első Rend között,

- lehetővé teszi a ferences szellem kifejlődését a testvéri közösség minden megmozdulásában,

- próféta szerepet tölt be: ösztönzi a testvéri közösség tagjait, hogy ferences, egyházi és apostoli elkötelezettségüket új és új irányokban fejlesszék tovább.
- tanúskodik a jelöltek felvételénél és a fogadalmaknál, mint az egység látható jele az egyházban és a ferences családban.

5.2 Az asszisztencia problématerületei⁵⁴

5.2.1 Kizárólagosságra való törekvés

Az asszisztensnek ez a törekvése pártolja az első rend különböző ágainak vagy közösségeinek érdekeit a FVR egységével szemben, akadályozza a belső fejlődést, vetélkedést, féltékenységet szül, veszélyezteti a testvériséget.

Akire ez jellemző, az a ferencesi mivoltot vagy az egyén engedelmességére, vagy csak a szerzetesi engedelmségre korlátozza. A harmadik rendieket a legjobb esetben csak kisegítő rendszernek vagy pedig felesleges tehernek tekinti.

Kijavítása megkívánja a ferences család egységes szemléletét és tapasztalatát a katolikus egyházon belül és a ferences testvériség érzését a katolikus egyházon túl is.

5.2.2 Uralkodás

Komoly akadály lehet a tekintélyelvi hozzáállás a laikusokhoz. A szerzetes eszerint „igazgató” és nem asszisztens.

Akire ez jellemző, az nem érti a FVR autonómiáját. Úgy véli, hogy az asszisztencia is irányítás, gyámkodás.

Az asszisztencia azonban a tekintély evangéliumi felfogását kívánja meg: jó példa és szolgálat.

5.2.3 Hiány

A szerzetesek száma a legtöbb országban csökkenőben van. Ugyanakkor a FVR-nek kiváló lehetőségei vannak a terjedésre, de ezt korlátozza a szerzetes asszisztensek hiánya. Sőt, a FVR Konstitúciója azoknak az álláspontját tükrözi, akik az asszisztenciát a szerzetes papoknak és a világi papoknak akarják fenntartani, különösen a ferences szerzeteseknek, a ferences nővérekre pedig csak „együttműködő” szerepet osztanak ki.

5.2.4 Életkor

Sok szerzetes rendtartomány átlagéletkora 55 év fölött van. Így a legtöbb szerzetest a II. Vatikáni Zsinat előtt képezték, és nem igazodnak el a világi ferences regula mögött meghúzódó teológiában. A II. Vatikáni Zsinat szerint képzett szerzetesek számban kisebbségben vannak, s többségüknek fontos tennivalóik vannak rendtartományukban. A legtöbb országban kevés a papi és szerzetesi hivatás. A hivatásokat előmozdító apostolkodás ezért lényeges fennmaradásunk szempontjából.

⁵⁴ Carl Schafer, Levél az Asszisztensekhez, 1987/1

5.2.5 Közöny

Az elmúlt húsz évben sok szerzetes veszítette el ferences hivatását és identitását. Sokan mások úgy tapasztalták, hogy ferences karizmájuk és lelkületük gyengült. Ennek következtében úgy érzik, csak korlátozott mértékben tudnak a FVR-nek nyújtani valamit, mint lelki asszisztensek, és kerülnek az abban való részvételt.

A szerzetesek kezdeti és folyamatos képzésébe bele kell foglalni a ferences lelkiség elméleti és gyakorlati vonatkozásait, alkalmazva azokat nemcsak a szerzetesek, hanem a laikusok számára is.

5.2.6 Költségek

Az 1978-as regula előtt a legtöbb országban a harmadik rend csak helyi szinten létezett és a szerzetesek fedezték a költségek zömét, ezek nem voltak számottevőek. A harmadik rendiek ezt a helyzetet természetesnek vették, s mindent elkövettek, hogy „szegények” legyenek, pl. az év végén odaadták megtakarított pénzüket.

Az új regula a FVR-et helyi szintre építette és megszervezte a területi, országos és nemzetközi szinteket is. Ez súlyos utazási költségeket jelentett a látogatások alkalmával, illetve komoly publikációs költségeket az irodák fenntartására.

A szerzeteseket és a világiakat tájékoztatni kell a költségekről, s meg kell egyezniük a költségek megosztásában és fedezésében.

5.3 Az asszisztens szerepe a világi közösség nevelésében⁵⁵

A FVR világi jellegét leginkább úgy lehet érvényre juttatni, hogy egy evangéliumi és apostoli közösséget nevelünk a helyi egyházban. A testvéri közösség nevelésében az asszisztens szerepe ma merőben más, mint volt akkor, amikor a szerzetes a testvéri közösség igazgatója volt.

5.3.1 A II. Vatikáni Zsinat előtt:

Akiket 1965 előtt neveltek pappá, egy olyan jogrendszer elmélete és gyakorlata alapján nevelték, amely a trentói zsinatból (1545-1563) fejlődött ki és amit az európai szemináriumokban mint pasztorális teológiát vezettek be. Eszerint a plébános volt a plébánia területén folyó lelkipásztori tevékenységért egyedül és teljes mértékben felelős egyházi személy. Egyedül őrá tartozott a lelkigondozás, ami a gyakorlatban azt jelentette, hogy a plébánián mindenért ő volt a felelős.

5.3.1.1 Felépítés: tekintélyfüggőség

A fennálló lelkipásztori elméleteknek megfelelő felépítés arra adott módot a papoknak, hogy a gonosz világba merült lelkek gondozását végezze. A tekintély és a függőség volt az alapvető viszony a pap és a nép között. A Harmadik Rendre alkalmazva, a lelki igazgatóra és a terciáriusokra súlyosan nehezedett az igazgató mély felelőssége üdvösségükért. Megtanulták jámboran várni, hogy az igazgató betöltse őket az igaz tanítással. Amikor ugyanezek a világi hívők ma az egyházban a tekintély helyzetében találják magukat, nem csoda, hogy nem tudnak megbirkózni az önmaguk irányításának felelősségével, és csak a tekintély autoritárius gyakorlását ismerik.

⁵⁵ Levél az Asszisztensekhez, 1987/4

A tekintély/függőség szerkezete a monológ: a lelki igazgató beszélt/a terciáriusok figyeltek; ő volt a tanító/őket tanították; ő parancsolt/ők engedelmeskedtek; ő nyújtotta a lelki javakat és sokszor a renkház vendégszeretét/ők hálásan elfogadták és természetesnek tartották a vendégszeretetet.

5.3.1.2 Módszer: belenevelés

A keresztény és ferences élet továbbvitelének legjobb módszere, amely megfelelt a tekintély/függőség viszonyra épülő szerkezetnek, a belenevelés volt. A módszer feltételezte, hogy a lelki igazgató mint Jézus Krisztus, az egyház, illetve Szent Ferenc és a rend hivatalos képviselője, rendelkezik mindenféle lelki kincsekkel, amelyekben a harmadik rendet részesíti: a hittel, az igazsággal, a szentségekkel, a ferences kiváltságokkal, a gazdag búcsúkkal és az örök üdvösség biztosítékával. A harmadik rendieknek el kellett távolítaniuk minden akadályt az isteni kegyelem útjából, és nyitott edényként mindig készen kellett állniuk a befogadásra. A lelki igazgató feladata volt, hogy kiüresítse őket a világiasságtól és megtöltse őket az isteni kegyelemmel. Azoknak az igazgatóknak, akik magukat nem kímélve építették a Harmadik Rendet, meg kellett birkózniuk a FVR-dé alakulás terheivel is, amire a ferences család iránti szeretetük vitte őket, de tanfolyamok és továbbképzések nem segítettek a megújulásban. Könnyen megeshet, hogy néhány lelki asszisztens a legjobb szándékkal is még mindig a tekintélyfüggőség viszony keretében dolgozik, és a besulykolás katekétikai módszerét alkalmazza, pusztán azért, mert ebben a módszerben érzi egyedül otthon magát.

Kevés ötven évnél fiatalabb lelki asszisztens van, legtöbbünket a II. Vatikáni Zsinat előtt képezték. A Szentlélek nagy ajándéka volt, hogy a zsinat akkor játszódott le, amikor; vagyis a világméretű forradalmi változások előestéjén. Sokan közülünk azonban, önhibánkon kívül, zavarba jöttünk, mert képzésünk jó részét elsöpörték az új gondolatok, megközelítések és gyakorlatok. A skolasztikus filozófia átadta helyét a perszonalista filozófiának, a deduktív módszer az induktívna, a tekintélyelvű irányítás a szolgálat szellemének az Evangélium alapján. Az igazgatói cím megváltoztatása önmagában nem pótolta az asszisztensi működéshez szükséges képzést.

Lehet, hogy a fiatal szerzetesek, akik jártasak a perszonalista filozófiában, a biblikus teológiában, a kommunikációra és közösségépítésre is ható társadalomtudományokban, szerencsés módon jó ferences nevelést is kaptak. Ezek az emberek ma kulcsszerepet töltenek be tartományaikban, és kevesen kaphatóak a FVR-del való foglalkozásra. Ha meg akarunk felelni a világiak elvárásainak, mint „alkalmas és jól felkészült szerzetesek lelki gondozásuk céljából” (26.), azt hiszem, nekünk szerzeteseknek nemcsak intellektuális felfrissülésre, de lelki megújulásra és tényleges megtérésre is szükségünk van, mint ferences szerzetesnek, mint tartománynak, mint rendnek és mint az egyházban élő ferences családnak. Várom a napot, amikor a FVR élvezni fogja azt az elsőbbséget az ferencesek apostolkodásában, amit az 1979-es nagykáptalan nyújtott számára.

5.3.2 A II. Vatikáni Zsinat után:

Az egyház által a XIX. században alkalmazott struktúrákat és módszereket az egyházzal szembenálló klerikalizmusnak hívták.

A II. Vatikáni Zsinat egyértelműen szakított a klerikalizmussal. Pozitív szemléletet tett magáévá a világi mivoltról, és rámutatott a szekularizálódás megfelelő kereteire, amelyeket a VI. Pál-féle regula be is fogadott (3.). Lehet, hogy mi, szerzetesek és világiak, még mindig ezek felépítésének kezdeti szakaszainál tartunk, és még csak tanuljuk használatukat.

5.3.2.1 Felépítés: személyes felelősség

Az összes új struktúra alapja minden megkeresztelt (6.) személyes felelőssége (14.), akár gyermek, fiatal (17.), vagy felnőtt. Nemcsak a pap viszi tovább Jézus Krisztus megváltó művét (16.), hanem minden megkeresztelt a maga tevékenységi körén belül (10.) felelős azért, hogy felismerje azt a szolgálatot, amelyet Isten az egyházban és a világban rábízott (6.). Mindenki önmagában és a többiekkel együtt is megéli ezt a felelősséget (15.): keresztény életet élve, reflektálva a hit tapasztalatára, megosztva másokkal a keresztény életet az apostoli munka által és életét imában Istennek ajánlva (8.). A keresztény egész életén át részt vesz családjával, plébániájával, közösségével együtt a döntések meghozatalában és kivitelezésében. A pap szerepe többé nem igazgatói vagy elnöki, hanem segítői (26.). Bátorítja a világiak kezdeményezéseit (15.) és támogatja őket a felelősség vállalásában.

5.3.2.2 Közös felelősség és egymástól függés

A pap és hívei viszonyában a plébánia vagy a közösség minden ügyében, beleértve az anyagiakat is (25.) a híveknek a papi tekintélytől való függését a közös felelősségnek kellene felváltania. Minden felnőtt megkeresztelt személytől elvárható, hogy megbízható legyen, amikor valamire megkérlik, és ő is rászorul a többi felnőttre, laikusokra, szerzetesekre és papokra (1.), hogy szerves egységben valósítsák meg a testvéri közösség feladatait.

5.3.2.3 Párbeszéd

A pap monológját a mindenkit meghallgató párbeszéd váltja föl. A párbeszéd alapja a személyes felelősség, amelyet mindenki gyakorol (19.), s amely magába foglalja a kölcsönös meghallgatást és a beszédet is, de mindenki részéről több meghallgatást, mint beszédet. Ezen az úton mindenkinek a tapasztalata, tudása és bölcsessége nyitva áll a Szentlélek vezetése előtt, akinek működése ennél fogva nem korlátozódik egy ember bölcsességére (23.). Ma a hívők többsége képzett, és sokan szakemberek egy területen. Képességeik együttvéve messze meghaladják a papét egyedül, vagy bármely laikusét önmagában. A párbeszéd növeli az apostoli hatékonyságot és kreativitást (6.).

5.3.2.4 Szubszidiaritás

Minden megkereszteltnek megmarad a szabadsága, hogy érettségének megfelelően elvégezhesse a rábízott feladatokat. Az egymás alá rendeltségnek ez a rendszere személyes kezdeményezést (15.) és felelősségtudatot (21.) igényel. Ez felismeri, hogy minden keresztény rendelkezik a képességeinek és jogainak megfelelő döntési területtel. Egy felsőbb tekintély nem fog olyan feladatot elvégezni, amit egy alacsonyabb szintű hatóság is el tud végezni. Egy tanács például, amikor egy alacsonyabb szintű tanácsot ösztönöz, hogy végezze ez a reá háruló feladatot, a szubszidiaritást gyakorolja. Csak az a tanács folyamodjon magasabb szinthez, amely mindent megtett, de a problémát nem tudta megoldani. De ha az alacsonyabb szintű hatóság nem tudta megoldani a problémát, akkor a felsőbb szint vállalja a felelősséget, és biztosítja, amire szükség van, pl. vizitációval (26.). Fordítva is, ha a felsőbb szint nem tudja elvégezni feladatát, az alsóbb szintnek kell gondoskodnia arról, hogy a szükségleteket kielégítsék, pl. felszólalási vagy fellebbezési jogokkal élve.

5.3.2.5 Kollegialitás

Mindezek a struktúrák hozzájárulnak a kollegialitáshoz, ami nem más, mint minden megkeresztelt részvétele a döntéshozatalban. Az osztozás minden szinten erősíti a ferences család és a keresztény közösség egységét. Saját fejlődésének folyamata az egész közösséget foglalkoztatja (23.).

5.3.2.6 Új módszer: „előhívás”

A keresztény és ferences élet megújulásának megfelelő módszere az előhívás, amely feltételezi, hogy Isten nemcsak a papban mutatkozik meg, hanem jelen van egész népében (13.). Isten üdvössége egy már megtért ember és egy másik, általa vonzott személy párbeszédében valósítható meg. A lelki segítő, mint Szt. Ferenc, vonzza az embereket, azzal, hogy olyan, amilyen, és a legjobbat hozza ki belőlük. Mindenki elismeri a jót, mint magát Istent és ajándékait.

Az egyház egy népben megtestesült kegyelem (5.). Istent kizárjuk népéből, amikor átadjuk magunkat a negatív hozzáállásnak és a destruktív helyzeteknek. Isten a népe körében van az imájában, az önátadásban (19.) és más személyes megnyilvánulásokban és körülményekben, amelyek pozitívak, építőek és az emberek javát szolgálják (19.). Isten ösztönzi és vezeti őket üdvösségük felé ebben a világban és azon túl is (12.).

Mindnyájan fel kell, hogy ismerjük Isten jelenlétét az emberek között, elemeznünk kell az emberi helyzeteket és ezekben Isten akaratával együttműködve kell cselekednünk (10.). Ahelyett, hogy az embereket olyan edényeknek gondolnánk, amelyeket meg kell tisztítani a világ szennyétől és a papnak fel kell töltenie isteni kegyelemmel, inkább tekintsük úgy őket, mint akikben és akik között mindig is jelen van az Úr, „az isteni mag” (19.), és hívja őket, hogy legyenek öntudatosan és szabadon az ő népe. Ez a hitből fakadó emberkép olyan békességet ad, amelyet még az emberekben lakó legnagyobb rossz sem tud elvenni.

A keresztény élet megújulása magában foglalja a pap és minden megkeresztelt megtérését (7.). Ez abban áll, hogy együttműködünk a világban és minden emberben jelenlévő Istennel, és segítjük az embereket, hogy személyes egységre léphessenek Jézus Krisztussal (4.) az ő egyházában (5.).